"Trebuie să fim *un strat de cultură la gurile Dunării*; aceasta e singura misiune a statului român, şi oricine ar voi să ne risipească puterile spre alt scop, pune în joc viitorul urmaşilor şi calcă în picioare roadele muncei strămoşilor noştri."

credinţă
iubire
speranţă

PUNCTE CARDINALE

ANUL XIX
Nr. 6/222
IUNIE
2009
16 PAG. – 3 lei

PERIODIC INDEPENDENT DE ORIENTARE NATIONAL-CRESTINĂ

Circulaţie în afara României: AUSTRIA, GERMANIA, GRECIA, FRANŢA, ELVEŢIA, SUEDIA, SPANIA, CANADA, STATELE UNITE, AUSTRALIA

EMINESCU N-A MURIT

Prostul crede că Eminescu a murit, ca mamă-sa şi ca tată-său*.

La un om *viu* eşti curios să ştii mai ales *cum trăieşte*. La un om *mort* eşti curios să ştii mai ales *cum a murit*.

În cazul lui Eminescu: va fi murit el din cauze naturale sau va fi fost ucis? Dacă va fi murit din cauze naturale, cum se crede îndeobşte, va fi fost inima sau „infecţia luetică"? Iar dacă va fi fost ucis, se va fi făcut aceasta cu sau fără premeditare? Dacă nu-l va fi ucis un nebun cu piatra, nu cumva îl vor fi ucis doctorii printr-un tratament nepotrivit? Dar dacă l-au ucis doctorii, ar fi prea banal s-o fi făcut din indolenţă sau nepricepere (*mal praxis*).

Prostul e înclinat aprioric spre ipoteza conspiraţionistă, pe care-o preface repede în certitudine, cu o asumare aproape personală. Incomod ideologic şi incoruptibil moral, Eminescu trebuia eliminat cu orice preţ, mai ales pentru naţionalismul său epidemic. Folosindu-şi complicii din spitale, l-or fi eliminat liberalii, masonii, ovreii, agenţii imperiali (ţarişti sau papistaşi, că toţi ar fi avut motive)? Prostul nu-ţi ascunde că preferă, de departe, ca pe o sinteză malefică universală, explicaţia „răzbunării iudeo-masonice", desigur cu bătaie mai lungă: neamul românesc. Cei care au umblat şi umblă cu obstinaţie să ne scoată din istorie, aceia ni l-au mătrăşit şi pe Eminescu (aşa cum ne-au mătrăşit, se ştie, toţi cîrmuitorii şi luminătorii „vizionari", de la Mihai Viteazul pînă la... Nicolae Ceauşescu).

Pentru prost, Eminescu nu e destul de mare ca să nu fi murit, dar e destul de mare ca să nu fi putut muri de o moarte obişnuită sau accidentală. Pentru el, cazul Eminescu se reduce pînă la urmă la această dimensiune senzaţionalistă a morţii. Două lucruri i se par prostului esenţiale: că Eminescu *e mort* şi că *n-a murit de moarte bună*.

Că Eminescu ar putea fi viu, prostului nici măcar nu-i trece prin cap. Prostul nu poate înţelege că Eminescu – şi oamenii de talia lui Eminescu, vrednici să stea, zicea Noica, la cina cea de taină a culturii europene – se află mai presus de moarte. Eminescu n-a murit, ci doar s-a retras în eternitate, cu viaţa pe moarte călcînd, ca reper veghetor nu doar pînă azi, ci pînă la capătul vremurilor – perpetuu izvor spiritual de trăire şi conştiinţă românească. Viaţa noastră fără de moarte şi „conştiinţa noastră mai bună".

Contrar părerii prostului, e inesenţial *cînd* şi *cum* s-a retras Eminescu în eternitatea lui (şi a neamului). A-l trata ca pe un „mort" şi a rîma cu voluptate în circumstanţele (reale sau închipuite) ale „morţii" lui reprezintă simptomul supremei neînţelegeri. Cecitatea mai ucigaşă decît toate conspiraţiile istoriei.

Ar fi mult mai interesant şi mai profitabil să li se pună în evidenţă noilor generaţii în ce fel şi în ce măsură este Eminescu *viu*. Să ne adîncim nu în anecdotica senzaţionalistă a morţii lui in-esenţiale, ci în miracolul inepuizabil al ne-morţii lui esenţiale. Cum se face că Eminescu ne e – sau măcar ne poate fi – mereu prezent şi mereu aproape, că nu se lasă asasinat nici prin impietate şi nici prin pietate, că e în stare să sfideze la fiecare pas, cu o sclipire de gînd sau cu un zvon de vers, proverbiala „uitare românească"?

Nu, în Eminescu nu avem de răzbunat un mare mort, ci de asumat şi de valorificat creator, prin bună cuminecare, un dăinuitor harismatic, un principiu de nemurire. Nu recursul la moartea lui, ci această eternă actualitate a sa, împletită firesc „în viul vieţii", constituie temeiul şi îndreptăţirea eminescianităţii, eminescianismului, eminescologiei. Cultural vorbind, Eminescu e viaţă, iar viaţa lui e lumina noastră, pe care întunericul nu poate s-o înghită.

Faţă de prostimea adulatoare şi obsedată patetic de scenariul morţii lui, adversarii declaraţi şi înverşunaţi ai lui Eminescu, români şi neromâni, se întîmplă să fie în felul lor mai lucizi şi mai realişti: ei ştiu bine că Eminescu nu e mort, că Eminescu trăieşte, că Eminescu e chiar mai viu decît viaţa, şi de aceea încearcă disperat să-l ucidă măcar în sufletele noastre, să ne pustiască de prezenţa lui îndărătnică. Nu împotriva unor presupuşi ucigaşi de odinioară s-ar cădea să vitupereze cei ce se vor astăzi „cruciaţi" ai românismului şi eminescianismului, ci mai abitir împotriva acestor ucigaşi curenţi, mult mai parşivi şi mai primejdioşi „în durata lungă a istoriei". Prostul percepe însă realitatea anapoda şi-şi consumă invariabil gloanţele trăgînd acolo unde nu trebuie.

Pe adevăratul Eminescu nu ni l-a ucis nimeni, dar sînt destui care se chinuiesc să-l ucidă pînă azi şi care-şi freacă mîinile de satisfacţie să ne vadă tratîndu-l de bunăvoie ca pe un mort, sau luptîndu-ne ipotetic cu nălucile trecutului şi neglijînd provocările insidioase ale prezentului...

Dar pînă la urmă, creştineşte, îl înţelegi şi pe prost. Ce să facă el cu un Eminescu viu, care obligă la efort intelectual şi la asumare creatoare, la dezmărginirea naţionalului în universal şi întruchiparea universalului în naţional?! Pe prost nu-l ţin brăcinarii să *co-existe* cu Eminescu, ci doar să-i *post-existe* vindicativ, într-o sterilitate opărită şi agramat vociferantă, cu care atrage atenţia altor proşti de teapa lui şi induce iluzia unei implicări justiţiare, ba chiar mai face şi cîte-un ban (căci senzaţionalismul ieftin se vinde bine în ţara celor „proşti, dar mulţi").

Aşa cum un om deştept n-are ce face cu un Eminescu mort, tot aşa prostul n-are ce face cu un Eminescu viu. Dar Eminescu este cu atît mai mare şi mai viu cu cît şi-a anticipat nu o dată această posteritate jenantă şi reuşeşte să dăinuiască în paralel cu ea, în aşteptarea mesianică a unei româneşti „minţi de pe urmă" – care s-ar putea să nu ne mai vină deloc, sau să ne vină mult prea tîrziu... Dar dacă nimic altceva nu va mai rămîne din noi, va rămîne negreşit Eminescu cel viu, mărturisind de unul singur – la judecata din urmă a neamurilor, cum îi plăcea lui Noica să spună – că Dumnezeu a pus sămînţă bună atunci cînd ne-a menit să fim „un strat de cultură la gurile Dunării".

Nu, Eminescu n-a murit şi nu va muri niciodată. Dar noi ne dovedim tot mai incapabili să-i onorăm nemurirea. Şi neputînd trăi „pe limba lui"**, preferăm să-l decretăm mort „pe limba noastră"*** şi să facem din el adevăratul „cadavru din debara" al intempestivei prostii epigonice. Al prostiei care nici măcar nu doare. Şi despre care ajungi să nu mai ştii dacă este cauză, efect sau doar condiţie favorizantă a ticăloşiei voioase în care ne trăim traiul şi ne mîncăm mălaiul, la porţile manelizate ale Orientului.

Răzvan CODRESCU

---

* Ce-i drept, a existat maiveac şi un neam(ţ) prost care credea că Însuşi Dumnezeu a murit, iar această prostie dolofană i s-a socotit lui ca... deşteptăciune!

** Să citeşti, să meditezi, să visezi, să creezi, să jertfeşti, să respiri cultură prin toţi porii tăi, dar să nu pierzi sensul genuin al vieţii, să ai fascinaţia perfecţiunii şi a universalului, să obţii „sunetul secund" al limbii tale şi să ridici cuvintele pînă la Cuvînt.

*** Să parazitezi pe spinări ilustre, să păcăleşti contextul, să-ţi drapezi puţinătatea, să obţii efecte ieftine, să cureşti vulgul şi să-i împărtăşeşti deliciile grobiene, să cobori Logosul la logoree şi chipul divin la măştile Bestiariului.

DIN PARTEA FORULUI ANTICOMUNIST DIN MOLDOVA (F.A.M.)

APEL DE SOLIDARIZARE CU SERGIU VOLOC

Forul Anticomunist din Moldova face un apel către *mass-media* din țară și străinătate pentru mediatizarea cazului actorului **Sergiu Voloc** arestat și torturat prin înfometare și folosirea ventilatoarelor reci în Izolatorul Comisariatului General de Poliție din orașul Chișinău, situat pe strada Tighina nr. 6.

Forul Anticomunist din Moldova, care a ținut legătura permanentă cu Sergiu Voloc pe toată durata dintre 7 aprilie și 3 mai 2009 (în ziua arestării sale), poate confirma că acesta a fost sunat de mai multe ori de persoane care se recomandau drept polițiști și-l amenințau cu bătaia. Avem toate dovezile că Sergiu Voloc a fost urmărit de organele Securității și Poliției moldovenești, urmărire care s-a prelungit și după pronunțarea amnistierii și încetării urmăririi penale a tuturor celor implicați în protestele din 7-9 aprilie.

În urma tratamentului inuman aplicat de colaboratorii Comisariatului General de Poliție din Chișinău situat pe strada Tighina nr. 6, Sergiu Voloc a fost silit să facă o declarație în care își exprima recunoștința față de Vladimir Voronin pentru amnistierea sa, recunoscîndu-și totodată vina și exprimîndu-și regretul pentru participarea la protestele din 7 aprilie. Declarația lui Sergiu Voloc a fost filmată ca material operativ de colaboratorii Securității moldovenești și servită postului de televiziune NIT, fiind difuzată în cadrul unui reportaj grotesc, care îl laudă pe Voronin și incriminează opoziția.

Ca urmare a celor întîmplate, Sergiu Voloc a suferit o cădere psihică, lesne de înțeles, avînd nevoie de îngrijire medicală.

Contactat de Forul Anticomunist din Moldova, actorul Sergiu Voloc a declarat că va da în judecată statul Republica Moldova pentru tratamentul la care a fost supus. De asemenea, actorul și-a exprimat regretul că nu poate onora premiera filmului "Bingo" (numele eroului principal, jucat de Sergiu Voloc) turnat în Rotterdam. Regizorul filmului, Timur Ismailov, l-a contactat telefonic pe Sergiu Voloc, exprimîndu-și îngrijorarea pentru situația în care se află și promițînd că va face demersuri pentru a-l aduce, alături de toți ceilalți actori implicați, la premiera filmului (preconizată pentru luna iunie, la Amsterdam).

12 mai 2009

LACUL GHIDIGHICI – GROAPĂ COMUNĂ PENTRU PROTESTATARII DE LA CHIȘINĂU ?

Revenirea comuniștilor la putere în sărmana Republică Moldova a devenit prea repede un fapt comun pentru opinia internațională. Dar ce să vorbim de cei care nu ne cunosc și cărora le pasă prea puțin de noi? Chiar țăranii noștri, care au fiecare părinți sau rude deportate și ucise de comunismul sovietic, au ajuns să mulțumească partidului pentru o pensie de 30 de dolari și ziarul *Comunistul*, pe care îl primesc gratuit în cutia poștală.

La fel de repede au fost măturate urmele unui masacru făcut de către un stat împotriva propriilor cetățeni. Protestele din aprilie 2009 au depășit, prin amploarea și urmările lor, orice alte proteste din Europa ultimelor decenii. Cînd ați mai văzut o țară în care cetățenii să dea foc Parlamentului și Președinției în semn de protest? Mai are nevoie guvernarea comunistă de altă carte de vizită decît aceasta? Republica Moldova este țara în care au ars Parlamentul și Președinția!

Ce altceva se mai poate spune despre Republica Moldova? Să mai spunem că iazurile din Republica Moldova adăpostesc cadavrele celor uciși de poliția voroniană, așa cum este cazul tînărului Maxim Canișev, găsit zilele trecute în lacul Ghidighici? Să mai spunem că în parcuri se găsesc îngropați protestatari decedați în 8 aprilie, așa cum este cazul tînărului de la Bălți, ucis în bătaie pentru că, chipurile, ar fi avut o datorie de 2000 de euro? Credem că nu e vremea să așteptăm ca Dumnezeu să despartă apele pentru a ne arăta cîți morți mai sînt în lacul Ghidighici și nici să se crape pămîntul sub noi pentru a ieși morții de unde au fost ascunși. Trebuie să facem ceva pentru a pune capăt guvernării unui regim criminal, care s-a recomandat în istorie prin peste 70 de ani de teroare neîncetată.

Moldova nu are mijloacele necesare pentru a căuta posibilele cadavre într-un lac cu o suprafață de 803 ha, cum este Ghidighiciul. Probabil ni se va spune că este o operațiune prea costisitoare și că bugetul statului a sărăcit de pe urma investițiilor făcute în lucrările de reparație a clădirilor Președinției și Parlamentului. Totuși lacul ar trebui răscolit centimetru cu centimetru, prin participarea unor echipe specializate internaționale.

Poate că presa de la Chișinău, cu toate greutățile pe care le întîmpină, va insista mai mult pe acest subiect, lăsînd baltă discuțiile sterile în jurul "votului de aur" și al împărțirii forțelor într-un parlament corupt și criminal.

Ierom. Savatie BAȘTOVOI

12 mai 2009

DEMNITATEA MĂRTURISIRII

UN CUVÂNT ÎNAINTE

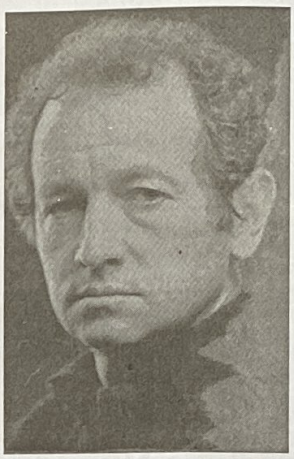

Dragoș Pâslaru (Părintele Valerian), Răzvan Ionescu, Dan Puric... Duhovnicul, teologul, predicatorul... Toți trei, la origine, actori... Nu seamănă deloc unul cu altul, dar țin laolaltă în Hristos și răscumpără, din mers, păcatele curente ale breslei. Conectată la esențial, arta interpretării devine de la sine artă a mărturisirii, scena devine pe nesimțite amvon, talentul devine până la capăt talant. Tâlcuire și cuminecare, exorcizare a cuvintelor întru Cuvânt, suflet dezmărginit în bătaia Duhului...

Dintre cei trei, numai Dan Puric nu s-a despărțit de scenă. Și-a propus – și a reușit – s-o convertească "din mers", pariind până la capăt pe posibila joncțiune dintre credință și artă. Îmi place să cred că a deșteleni calea unui altfel de "teatru seminar", și poate și de aceea este cel mai adesea asemănat cu legendarul Petre Țuțea.

Dan Puric L-a întâlnit pe Hristos în plină maturitate creatoare, sub călăuzirea harismatică a unui duhovnic și mărturisitor de talia Părintelui Iustin Pârvu, "grupa sangvină nepătată a Neamului nostru", cum îi place să-l definească. Întâlnirea aceasta i-a schimbat viața, ca lui Pavel pe drumul Damascului. Se simte în discursul său nu numai râvna propovăduirii, de care Ortodoxia n-a dus și nu duce lipsă, dar și o prospețime și o autenticitate de care "profesioniștii" credinței se învrednicesc mai rar. El rupe canoanele discursului "popesc", conectează religia la cultură și cultura la viață, unește simțul tradiției cu simțul actualității, iar uneltele artei sale îl ajută firesc să transpună trăirea în cuvânt și cuvântul în grație trezitoare.

Sigur că e important *ce* spune Dan Puric, dar aceleași lucruri, spuse de altcineva, pot trece neobservate. Spre deosebire de mulți alții, Dan Puric nu numai că știe ce spune, dar știe *cum* să spună. Prestația lui Dan Puric este astfel un permanent *spectacol* al Adevărului, care seduce și obligă deopotrivă. Iar meritul lui cel mai de seamă mi se pare că rămâne – până la proba contrarie (să nu fie!) – buna cumpănire între *ce* și *cum*.

Cu toate acestea, Dan Puric nu este, cum greșit l-au judecat unii, prizonierul oralității. Cele două cărți pe care le-a tipărit până azi, *Cine suntem* și *Omul frumos*, arată că discursul său rezistă transpunerii din rostire în scriitură. Și cartea de față – *Demnitatea mărturisirii* (Oradea, 2009) – cred că o va vădi o dată în plus, chiar dacă este vorba doar de niște convorbiri cu o fatală notă de conjunctural. Părintele Ion Alexandru Mizgan mi-a solicitat acest cuvânt înainte la o carte despre care n-am idee cum va arăta în final, dar al cărei conținut de bază îl cunosc din diferite publicații periodice. Lui Dan Puric i se potrivește de minune acest gen de "iscodire" dialogală. El n-are nici timpul și nici pasiunea amplelor construcții teoretice, dar din "șarjele" sale întotdeauna miezoase, chiar când se altoiesc pe vreo expresie mai crudă, sau pe vreo exemplificare aparent vulgară, se articulează de la sine, ca din "viul vieții", o viziune creștină coherentă și integratoare, de un realism nedezmințit și adeseori incomod, în care se regăsesc toate temele mari și toate provocările actuale ale ordinii creștine și ale sensibilității "de dreapta", angajând deopotrivă vocațiile personale și vocațiile comunitare, problematica *insului* și problematica *neamului*.

"Reacționar" harismatic, pe linia Sfinților Părinți, dar și a marilor noștri interbelici, el știe ca nimeni altul să prefacă vorba care zboară în vorbă care rămâne, iar "spectacolul" de idei pe care-l întruchipează, la inefabilul punct de întâlnire dintre donquijotism și "nebunia pentru Hristos", regenerează parcă, primăvăratic și pascal, conștiința amorțită sau disipată a unei cetăți care deocamdată îl admiră mai mult decât îl merită.

Aplauzele îngerilor din cer – singurele care contează peste orice conjuncturi – dau poate adevărata măsură, tainic lucrătoare, a acestei noi *cruciade împotriva uitării*, cu care e o onoare, dar și o responsabilitate să fim contemporani.

Răzvan CODRESCU

RĂSPUNSURI PE LUNĂ

Începând din numărul trecut, d-l ***Gabriel Constantinescu****, directorul* ***Punctelor cardinale****, răspunde lunar la trei întrebări adresate de colaboratorii sau cititorii revistei, pe teme politice şi sociale de actualitate. Cei dornici să formuleze întrebări sunt invitaţi să le trimită la Redacţie, prin poştă sau e-mail, până la jumătatea fiecărei luni. Întrebările (anonime sau semnate, conform dorinţei celor care le formulează) trebuie să fie clare, concise şi de interes cât mai general. Din fiecare lot lunar de întrebări, vor fi alese trei, primind răspuns în numărul din luna imediat următoare. (Redacţia)*

1. Iese la rampă, cu tot mai mult tupeu, tandemul Vadim-Becali ("Doi creştini şi patrioţi/ vor scăpa ţara de hoţi!"). Vă amuză sau vă întristează?

Lozinca tandemului C.V. Tudor şi Gigi Becali, „Doi creştini şi patrioţi vor scăpa ţara de hoţi!", scoasă din contextul actualei scene politice româneşti, ar putea fi privită cu amuzament. Cum însă este utilizată în campania electorală purtată pentru obţinerea unor fotolii de europarlamentari, ea trebuie privită cu toată seriozitatea. Simplul fapt că aceasta a fost formulată de şefii a două partide politice (Partidul România Mare şi Partidul Noua Generaţie) care la scrutinul din noiembrie 2008 au fost la un pas de a atinge pragul electoral de 5%, iar candidaţii lor de a intra în Parlamentul României, ne obligă să privim acest „caz" ca pe unul cu adevărat îngrijorător.

În studiul intitulat *Partidul politic. Sociologia unui sistem al partidului politic*, sociologul Dimitrie Gusti, şeful Şcolii Sociologice de la Bucureşti, făcea, la începutul anilor '20 ai secolului trecut, o analiză a partidelor politice care pot apărea în democraţie. În fapt, este vorba de două tipuri de partide politice distincte: *partidele de program* şi *partidele oportuniste*.

„Partidul de program – preciza sociologul român – prin definiţie se adresează judecăţii cetăţenilor, care, preocupaţi numai de problemele vitale ale naţiunii, sunt chemaţi să frământe şi să discute ideile cuprinse în program; partidul de program vrea să convingă; el urmăreşte impunerea anumitor idei numai prin persuasiune".

În totală contradicţie cu modul de a acţiona al partidelor de program este modul de acţiune al partidelor oportuniste. Dacă „pentru un partid de program de două ori două fac patru, pentru un partid oportunist de două ori două fac cinci, fiindcă partidul oportunist nu urmăreşte a convinge, ci succesul cu orice preţ şi prin orice mijloc" – precizează acelaşi Dimitrie Gusti, care mai departe identifică „cinci metode pe care oportuniştii le întrebuinţează cu toată virtuozitatea pentru a-şi impune voinţa: 1. arta de a seduce, a te insinua şi a place; 2. arta de a corupe; 3. arta de a calomnia, a minţi şi mistifica; 4. arta de a intriga şi, în sfârşit, 5. arta de a teroriza. Cine stăpâneşte aceste cinci elemente ale propagandei oportuniste este un desăvârşit artist, este perfectul om politic".

Distincţia fundamentală între cele două tipuri de partide devine evidentă dacă privim personalităţile care se găsesc în fruntea lor. În timp ce partidele de program sunt conduse de oameni politici în adevăratul înţeles al cuvântului, partidele oportuniste au în fruntea lor agenţi electorali, care nu se dau înapoi de la cele mai josnice procedee pentru a obţine voturile, menite să le ofere posibilitatea de a dobândi accesul la guvernare (văzută nu ca răspundere comunitară, ci ca afacere personală).

Pentru a înţelege în mod concret deosebirile fundamentale dintre metodele folosite de cele două tipuri de partide, mi-am aruncat privirea pe documentul fundamental al unui partid de program: Uniunea Creştin-Democrată din Germania. Este vorba despre un document de 70 de pagini prin care creştin-democraţii germani se adresează corpului electoral, căruia îi solicită votul. Pe frontispiciul acestui program-document sunt formulate principiile în temeiul cărora este alcătuit: „libertate, solidaritate, dreptate". Comparaţi această idee centrală cu lozinca „Doi creştini şi patrioţi vor scăpa ţara de hoţi!" şi se poate trage o primă concluzie cu privire la modul de a aborda politica al creştin-democraţilor germani faţă de „creştinii şi patrioţii" din România. În continuare, enumerăm titlurile principalelor capitole din programul creştin democraţilor germani: 1. Înţelegerea persoanei umane; 2. Valorile fundamentale; 3. Evoluţia persoanei umane (familia, educaţia şi cultura, munca şi timpul liber, locuinţele şi spaţiul locativ); 4. Economia socială de piaţă; 5. Statul; 6. Germania în lume (politica germană, politica europeană, politica de securitate, politica faţă de Răsărit şi responsabilitatea mondială). Pe tot întinsul acestui amplu document nici o notă critică, nemaivorbind de insulte şi invective la adresa adversarilor politici. Un program care se impune pe temeiul principiilor de guvernare, nu pe baza denigrării adversarilor politici.

Cu tristeţe trebuie să constatăm că nici unul dintre partidele de pe scena politică românească nu a fost capabil ca în cei 20 de ani de democraţie postdecembristă să formuleze un program coerent de guvernare, pe care să-l multiplice în milioane de exemplare şi să-l difuzeze gratuit populaţiei, pentru ca astfel cei care solicită voturile corpului electoral să-şi facă efectiv cunoscute ideile şi proiectele.

Revenind la lozinca electorală a tandemului C.V. Tudor – Gigi Becali, trebuie să constatăm nu numai inconsistenţa ei politica totală, ci şi stupiditatea acesteia în raport cu scopul pe care ar trebui să-l deservească. Orice om de bun-simţ este obligat să-şi pună întrebarea: *cum* vor reuşi cei doi prezumtivi europarlamentari să scape ţara de „hoţi" în timp ce s-ar afla la Bruxelles sau Strasbourg?! Dar acesta este nivelul politicii româneşti în anul de graţie 2009, iar perspectivele de îmbunătăţire ale acestui nivel par nule.

2. Ce impresie vă face implicarea Casei Regale în politica republicană? Există o similitudine cu situaţia din Bulgaria?

Cu aceeaşi tristeţe trebuie să remarcăm faptul că o minimă doză de bun-simţ s-ar fi cuveni să ţină deoparte pe fostul monarh al României – şi, o dată cu el, întreaga Casa Regală – de implicare în politică. Cât priveşte o posibilă similitudine între situaţia din România şi cea din Bulgaria, referitoare la implicarea celor două Case Regale în politica postcomunistă, nu există, după mine, nici un element care să o justifice.

Pe scurt, cazul Simeon de Saxa Coburg-Gotha a avut următoarea evoluţie: în 1943, regele Boris III abdică, succesiunea la tron revenindu-i fiului său în vârstă de şase ani, care este proclamat rege al Bulgariei sub numele de Simeon II, conducerea efectivă a statului revenind unei regenţe. După ocuparea Bulgariei de către Armata Roşie şi instalarea regimului comunist condus de Gheorghi Dimitrov, monarhia este tolerată până în 1946, când ţara este proclamată republică. Tânărul rege ia calea exilului, remarcabil fiind faptul că în lungul răstimp de aproape o jumătate de veac şi-a păstrat nealterată identitatea naţională şi legăturile cu destinul poporului bulgar.

Preocupat de soarta poporului său, în primăvara anului 2001, după ce revenise în ţară în urma căderii regimului comunist, fostul suveran al Bulgariei Simeon II întemeiază Mişcarea Naţională Simeon II, formaţiune care, la numai două luni după constituire, obţine o victorie categorică în alegerile legislative din iunie 2001, aproape 44% din voturi, în urma unei campanii electorale al cărei obiectiv central a fost combaterea sărăciei şi corupţiei.

Nu tot astfel a fost evoluţia ultimului monarh al României, care, după ce a predat ţara „la cheie" Uniunii Sovietice şi a coabitat cu regimul comunist până când nefirescul partener de guvernare l-a izgonit de pe tronul ţării. Ca şi omologul său bulgar, (ex)regele Mihai I a revenit în ţară după prăbuşirea regimului comunist, dar nu cu gândul de a participa la redresarea morală şi materială a poporului român, ci cu intenţia nedisimulată de a-şi recupera bunurile care aparţinuseră Casei Regale. Abia târziu, după ce şi-a văzut împlinit acest obiectiv (cu ce preţ însă?!), la instigările cercurilor celor mai apropiate şi mai interesate, şi-a manifestat intenţia de a participa activ la viaţa publică republicană. Cum vârsta înaintată nu i-a permis să se implice direct, l-a scos la bătaie pe ginerele său, intrat pe uşa din dos în Casa Regală a României.

Este, deci, o deosebire fundamentală între cazul Simeon II, „os domnesc" autentic, şi cazul Radu Duda, „os de parvenit" şi actor de profesie, care vrea să-şi joace rolul vieţii lui năzuind la demnitatea de Preşedinte al României. Două cazuri fundamental diferite, care nu necesită comentarii în plus.

3. Cazul ierarhului Teodosie de la Constanţa aduce o nouă pată pe obrazul instituţiei bisericeşti. Credeţi că există vreo legătură între corupţia din Biserică şi cea din viaţa politică?

Ar fi o greşeală dacă am scoate cazul Arhiepiscopului Teodosie din contextul situaţiei Bisericii Ortodoxe Române în anii comunismului şi postcomunismului şi l-am raporta numai la corupţia generalizată din România actuală. Faţă de celelalte instituţii asupra cărora s-a revărsat furia devastatoare a regimurilor comuniste, Biserica constituie un caz distinct. Dacă, după preluarea puterii de către comunişti, vechea justiţie a putut fi transformată în justiţie comunistă, şcoala a putut fi transformată în instrument de educaţie comunistă, ba până şi armata, "marea mută", a devenit "braţ înarmat al Partidului Comunist", cu Biserica nu s-a putut proceda la fel, transformând-o în "Biserică comunistă". Temeliile dogmatice tradiţionale şi menirea ei determină ca Biserica să nu poată nici măcar presupune o cât de neînsemnată legătură cu un regim autodeclarat ateu. Această totală incompabilitate s-a impus în procesul de bolşevizare a pravoslavnicei Rusii, când, în totalitatea ei, Biserica rusă a fost desfiinţată din temelii. Cum însă, în tendinţa sa de expansiune mondială, radicalismul anticreştin se împiedica de o lume în care creştinismul era adânc înrădăcinat, adepţii ideii de victorie mondială a comunismului au fost nevoiţi să găsească modalităţi de convieţuire. Biserica a înţeles însă capcana care i se întindea şi a reacţionat împotriva tentativelor de a fi subordonată puterii comuniste. O reacţie care a îmbrăcat forme diferite de manifestare în sânul popoarelor din "lagărul comunist".

Problema relaţiilor dintre regimurile comuniste totalitare şi Biserică este tratată pe larg în capitolul intitulat "Cealaltă Europă victimă a comunismului" din ampla lucrare, cu caracter de rechizitoriu, intitulată *Cartea neagră a comunismului*. Acolo unde Biserica creştină îşi avea conducerea supremă în afara spaţiului totalitar (cazul Bisericii Catolice) s-a încercat constituirea de disidenţe faţă de autoritatatea Vaticanului, tentative fără prea mult succes, pe când în ţările ortodoxe cu Biserici locale subordonarea acestora faţă de autoritatea comunistă a fost mult uşurată. Următoarele precizări din lucrarea mai sus citată sunt edificatoare: "Represiunea îndreptată împotriva Bisericilor urmează un scenariu asemănător în toate ţările balcanice. În România lichidarea Bisericii greco-catolice (unite), a doua ca număr de credincioşi după Biserica Ortodoxă, s-a accentuat în toamna lui 1948; Biserica Ortodoxă a asistat mută la cursul evenimentelor, fiindcă ierarhia ei s-a dat în general de partea regimului, ceea ce de altfel n-a împiedicat închiderea a numeroase biserici şi încarcerarea unora dintre preoţii ei".

Din păcate, însă, rezistenţa din sânul Bisericii Ortodoxe Române nu s-a bucurat de o mediatizare în lumea occidentală de proporţiile celei făcute persecuţiilor asupra Bisericii Catolice. Este relevant faptul că întâistătătorul B.O.R. care, în vâltoarea evenimentelor anului 1948, a adoptat o atitudine

(continuare în pag. 5)

ÎN CE CREDE PATRIARHUL DANIEL ?

Apărut pe scena publică românească precum o nouă vedetă a Ortodoxiei, Dan Ilie Ciobotea, viitorul Episcop-vicar de la Timişoara, apoi Mitropolit al Moldovei şi Patriarh al României, a fost depozitarul unor mari speranţe.

Susţinut de către societatea civilă şi de către mari duhovnici şi teologi, ca părintele Stăniloae, părintele Cleopa sau părintele Arsenie, pentru a accede în ierarhia bisericească, proaspătul monah Daniel Ciobotea promitea să aducă un aer proaspăt în Biserică, fără însă a atenta la tradiţia sănătoasă.

După aproape 20 de ani de la hirotonirea sa întru arhiereu, Prea Fericitul Daniel (sau Sanctitatea Sa, cum preferă să i se spună), riscă să fie doar o mare dezamăgire.

Acţiunile sale din ultima vreme, şi mai ales comunicatul Biroului de Presă al Patriarhiei din 23 mai*, m-au făcut să-mi pun întrebarea din titlu.

Şi, după faptele sale, constat că PF Daniel **crede** în:

- **puterea banului**, pe care se străduieşte să-l scoată şi din piatră seacă, prin compromisuri cu puterea politică şi prin tot felul de biruri puse pe preoţime;
- **puterea înalţilor funcţionari ai statului**, pe care îi slujeşte fără discernământ, după cum au arătat înţelegerile pe care le-a făcut, de pildă, cu Ministerul Sănătăţii, în plină campanie de vaccinare "împotriva cancerului de col uterin" (vă amintiţi, poate, scandalul Gardasil, unde mirenii au fost iarăşi lăsaţi singuri de către ierarhia BOR) şi cu Ministerul de Interne (în cazul actelor de identitate cu cip);
- **puterea presei**, cu care nu ştie să comunice, dar pe care ar vrea să o aibă sprijinitoare (de aici, tot felul de poziţii echivoce în probleme majore), drept care a şi pus pe picioare un trustuleţ de presă, care e însă pe ducă, pentru că PF Daniel a preferat să angajeze yesmeni în locul profesioniştilor;
- **necesitatea *aggiornamento*-ului BOR**, cu sacrificarea învăţăturii de credinţă (vezi cazul atît de grăitor al împărtăşirii ÎPS Nicolae Corneanu la catolici);
- **dreptul său de viaţă şi de moarte în Biserică** – de unde un comportament de stăpîn peste o turmă de sclavi pe plantaţie. (Culmea e că a reuşit să bage în sperieţi, cu acest comportament, şi destui episcopi!)

Şi lista ar putea continua.

Acum, în ce nu crede Prea Fericitul nostru Părinte Patriarh?

În opinia mea, SS Daniel **nu crede** în:

- **libertatea de expresie, de vreme ce** pune pumnul în gură oricui îndrăzneşte să formuleze vreo critică sau să aibă altă părere decît preafericirea sa (pe călugării din Moldova, cel puţin, i-a terorizat pe vremea cînd era mitropolit acolo); PF Daniel a fost deranjat cînd o serie de organizaţii neguvernamentale ortodoxe i-au cerut explicaţii (cum a fost cazul unei fantomatice "hotărîri" de Sinod prin care ni se spunea că putem fi cipuiţi, că nu e nici un pericol), sau cînd i s-a solicitat intervenţia pe lîngă autorităţi în chestiuni de interes public (de pildă, stoparea propagandei homosexualităţii), dar, după cum se vede din comunicatul meţionat, şi atunci cînd mirenii au ieşit în stradă să se apere singuri;
- **rolul mirenilor în Biserică** – în ciuda faptului că mirenii sînt din ce în ce mai bine organizaţi în societatea civilă, că a fost fondat şi un For Ortodox Român, ca principal partener de dialog al ierarhiei bisericeşti, PF Daniel continuă să vadă în credincioşi o turmă necuvîntătoare, bună doar să bage banul în cutia milei şi să tămîieze clerul;
- **sobornicitatea din Biserică** – preafericirea sa se visează un soi de papă ortodox, ale cărui ordine se execută, nu se discută; întîmplător sau nu, ierarhii care "mişcă în front" sînt izolaţi sau supuşi unor campanii de presă defăimătoare.

Şi iarăşi lista ar putea continua.

În faţa acestui tablou, ajung să mă întreb dacă Patriarhul Daniel crede în Dumnezeu. Căci nu-mi explic cum poţi crede în Dumnezeu, dar în concepţia ta să primeze materialul asupra spiritualului, să vrei să-i stăpîneşti pe ceilalţi, să nu uiţi şi să nu ierţi, să vrei să schimbi pînă la schimonosire Biserica pe care ai fost pus s-o slujeşti.

Poate greşesc. Poate că nu văd bine lucrurile şi, cum am mai spus-o şi altădată, sînt gata să-i sărut dreapta şi să-i cer iertare public Părintelui Patriarh dacă dovedeşte, prin fapte, că n-am dreptate.

Însă acest comunicat al Patriarhiei referitor la marşul gay şi marşurile pentru normalitate, organizate pe 22 şi 23 mai în Bucureşti, îmi slăbeşte nădejdea.

În urmă cu aproape o lună, Forul Ortodox Român solicita Sfîntului Sinod să intervină pentru stoparea propagandei homosexualităţii. N-am primit nici un răspuns. Cu o săptămînă înaintea organizării Marşului pentru Familie, Forul Ortodox Român, Federaţia Pro-Vita şi Alianţa Familiilor din România au cerut binecuvîntare pentru această acţiune de la Arhiepiscopul Bucureştiului, PF Daniel. Printr-un purtător de cuvînt, ni s-a refuzat cererea, sub diferite pretexete birocratice. Ca în urmă, iată, Patriarhia să transmită protestul său către Primăria Bucureştiului, pentru că ne-a acordat autorizaţia de a mărşălui pe traseul Ateneu – Dealul Mitropoliei! În comunicatul ţîfnos al Patriarhului se spune că Dealul Mitropoliei este doar pentru rugăciune, reculegere şi pelerinaj. De cînd este interzis creştinilor să vorbească în faţa Patriarhiei? Nu e firesc ca un marş al creştinilor să se încheie la picioarele Maicii lor, Biserica?

Patriarhia precizează că nu am avut binecuvîntare pentru marş, dar oare nu se cuvenea ca Întîistătorul Bisericii Ortodoxe Române să dea această binecuvîntare şi îmbărbătare manifestanţilor? Era vorba, totuşi, de o acţiune în interesul creştinilor. Ca să nu mai spun că trebuia să vină din partea preafericirii sale iniţiativa acestei mişcări de apărare a valorilor familiei şi de conştientizare a românilor asupra problemelor pe care le are familia în România.

Patriarhia mai susţine că noi urmărim doar să ne facem imagine. Oare asta fac asociaţiile Pro-Vita, care au prevenit zeci de mii de avorturi? Asta fac asociaţiile Rost, Sfinţii Martiri Brâncoveni şi Christiana, care, de mulţi ani, pun în operă un program de educaţie naţională şi creştină a noilor generaţii? Asta face Alianţa Familiilor din România, care se bate pentru împiedicarea adoptării unor legi anticreştine în ţara noastră?

PF Daniel ştie bine că sîntem pe deplin îndreptăţiţi în ce facem şi că vom continua să mărturisim, după puteri, în ciuda tuturor opreliştilor. Era frumos şi normal ca preafericirea sa, dimpreună cu toţi sinodalii, să sprijine mişcarea laicatului. Dar se poate şi fără asta.

Dumnezeu ne va judeca pe toţi într-un final. De aceea, mă întreb: Prea Fericitul crede, oare, măcar în Dumnezeu?

Claudiu TÂRZIU

---

*"Patriarhia Română a luat act cu surprindere de hotărârea Primăriei Generale a Capitalei de a aproba organizarea la baza Dealului Mitropoliei, în zilele de 22-23 mai 2009, a două manifestaţii publice de către mai multe asociaţii şi organizaţii care funcţionează fără binecuvântarea Sfântului Sinod şi urmăresc doar propria lor imagine şi publicitate.

Prin această decizie, factorii responsabili din Primăria Generală a Capitalei, fără să respecte libertatea Cultelor cu specificul lor religios, paşnic şi solemn, dovedesc că nu înţeleg incompatibilitatea manifestaţiilor zgomotoase de stradă cu spiritul de rugăciune, reculegere, pelerinaj şi evlavie de pe Dealul Mitropoliei, destinat doar organizării de ceremonii religioase.

Pe de altă parte, Patriarhia Română consideră inoportună orice manifestare publică prin care sunt negate direct sau indirect identitatea, integritatea şi demnitatea familiei creştine tradiţionale şi valorile etice şi morale ale societăţii. Astfel de manifestări, străine de tradiţia bimilenară a poporului român, nu fac altceva decât să creeze tulburare şi confuzie în detrimentul familiei şi al societăţii româneşti actuale.

Biserica Ortodoxă Română, atât la nivel central, cât şi local, derulează numeroase proiecte şi programe pastoral-misionare, social-filantropice şi spiritual-educaţionale destinate susţinerii familiilor aflate în dificultate. În acelaşi timp, în ultimii ani, s-a acordat o atenţie specială problemelor cu care se confruntă familia astăzi, într-un context secularizat (sărăcie, avorturi, violenţa domestică, abandonul şcolar, copii ai străzii, dispariţia copiilor, şomaj, imigraţie etc.) prin organizarea de conferinţe internaţionale, seminarii, colocvii, dezbateri în eparhii şi şcolile teologice şi abordarea acestei temei în pastorale, predici, cateheze şi presa bisericească..."

3 RĂSPUNSURI PE LUNĂ

(urmare din pag. 3)

ferm anticomunistă, Patriarhul Nicodim, a fost asasinat. În acelaşi timp, 22 de ierarhi ortodocşi care au refuzat colaborarea cu regimul comunist au fost depuşi din scaun şi izolaţi în mănăstiri, unde cei mai mulţi şi-au sfârşit zilele. Nu mai puţin activă a fost rezistenţa manifestată de clerul de mir: aproape 2000 de preoţi au fost arestaţi şi condamnaţi la ani grei de temniţă. Dintre aceştia, 120 au fost asasinaţi în închisori şi lagăre de muncă forţată.

Această presiune exercitată asupra slujitorilor Bisericii nu a rămas fără urmări. În capitolul intitulat "Regimul comunist şi cultele religioase" din *Raportul Comisiei Prezidenţiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România* (prezentat de către preşedintele Băsescu în Parlamentul României – 18 dec. 2006) e prezentată pe larg prigoana împotriva Bisericii creştine. Este întristător faptul că această presiune nu a rămas fără urmări. Astăzi se ştie că unii ierarhi au acceptat colaborarea cu regimul comunist, dar nu se ştie câţi din rândul preoţimii au devenit informatori ai Securităţii. Românul de rând a luat act de această nefericită realitate şi, fără să se îndepărteze de temeiurile credinţei, a stigmatizat colaborarea comunisto-ortodoxă cu denumirea de: "Sovram-Patriarhie". Un proces de degradare a valorilor creştine care nu va rămâne fără o firească reacţiune, de îndată ce împrejurările o vor permite. În publicaţia *Vestitorul Ortodoxiei* din ianuarie 1990 e publicat raportul intitulat "Înnoiri în Biserica ortodoxă", din care citez: "În seara zilei de 9 ianuarie 1990 s-a constituit Grupul de Reflecţie pentru Înnoirea Bisericii, cu următoarea componenţă: Arhim. Bartolomeu Anania, Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Protos. Conf. Dr. Daniel Ciobotea, Ierom. Iustin Marchiş, Pr. Toader Crâşmariu, Pictor Sorin Dumitrescu şi Drd. Teodor Baconsky". O iniţiativă necesară, menită să readucă B.O.R. pe făgaşul firesc al îndatoririi, care însă nu a depăşit stadiul de bună intenţie. Conştient de gravitatea faptului de a fi colaborat fără rezerve cu regimul comunist, Patriarhul Teoctist, crezând că evenimentele din decembrie 1989 au fost o revoluţie autentică şi o renaştere naţională, s-a retras la mănăstire. Cum însă aşa-zisa revoluţie fusese doar o lovitură de stat, comunistul Ion Iliescu, care a luat locul comunistului Nicolae Ceauşescu, l-a convins pe Patriarhul Teoctist să revină în scaun şi lucrurile au rămas ca mai înainte.

Cazul Î.P.S. Teodosie constituie o dovadă concretă în acest sens, cu consecinţe mult mai grave decât corupţia din instituţiile laice. Aceasta frizează păcatul pe care Bisericile creştine îl stigmatizează cu denumirea de simonie. În *Catehismul Bisericii Catolice* se precizează: "Simbnia se defineşte ca fiind cumpărarea sau vinderea unor realităţi spirituale. Lui Simon Magul, care voia să cumpere puterea spirituală pe care o vedea lucrând în Apostoli, Petru îi răspunde: «Banii tăi să fie cu tine spre pierzare, căci ai socotit că darul lui Dumnezeu se agoniseşte cu bani» (*Fapte* 8, 20). El se conforma astfel cuvintelor lui Iisus: «În dar aţi primit, în dar să daţi» (*Matei* 10, 8). Nu e cu putinţă să-ţi însuşeşti bunuri spirituale şi să te comporţi faţă de ele ca un posesor sau un stăpân, deoarece ele îşi au izvorul în Dumnezeu. Ele nu pot fi primite decât în dar de la El. În afară de ofrandele fixate de autoritatea competentă, slujitorul sacru să nu ceară nimic pentru administrarea sacramentelor, având grijă întotdeauna ca nevoiaşii să nu fie lipsiţi de ajutorul sacramentelor din cauza sărăciei lor. Autoritatea competentă fixează aceste «ofrande» în virtutea principiului că poporul creştin trebuie să se îngrijească de întreţinerea slujitorilor Bisericii: «Vrednic este lucrătorul de hrana Sa» (*Matei* 10, 10)".

Realitatea dureroasă face ca faptele unui înalt ierarh să devină subiect pentru presa de scandal şi să fie nevoie ca personajul respectiv să facă apel la avocaţi, la fel ca infractorii de rând, pentru a fi disculpat pentru fapte de corupţie. Cum acest nefericit caz afectează grav nu doar o persoană din ierarhia bisericească, ci subminează încrederea în caracterul sacrosant al Bisericii, răspunsul Sfântului Sinod al B. O. R. ar trebui să fie pe măsura rolului său în viaţa spirituală a poporului român.

Demostene ANDRONESCU

ÎNCEPEREA REEDUCĂRII DE LA AIUD: CAZUL NICHIFOR CRAINIC

În legătură cu Nichifor Crainic, despre care colonelul Crăciun spune că l-a câştigat de partea sa foarte uşor, fie-mi permisă o paranteză. Marele om de cultură (teolog, filosof şi poet) a fost un ins controversat, ar spune unii; eu însă aş spune mai degrabă că a fost un om chinuit. Sufletul lui era, în acea perioadă critică, tărâmul de luptă dintre Bine şi Rău. Şi fizic, el avea o conformaţie ciudată. Cineva care l-a văzut odată la baie spunea că, de la brâu în jos, Nichifor Crainic avea o conformaţie de satir. Aşa se explică comportamentul său, oarecum aberant, din perioada de detenţie. Un exemplu: pe la începutul anilor '50, deci în primii ani de detenţie, când oamenii mai erau chinuiţi şi de alte instincte decât de foame, el se afla în Zarcă, într-o celulă cu cunoscutul filosof şi profesor Ion Petrovici, cu o înaltă faţă bisericească şi cu amiralul Măcelaru. Ca în fiecare celulă, şi ei îşi treceau timpul cu diferite activităţi – în cazul lor, mai ales intelectuale. Povesteau, „puneau ţara la cale", conferenţiau (fiecare pe teme din specialitatea lui), se dedau la „bârfe" vinovate sau nevinovate etc. Duminica, în special, după o scurtă slujbă oficiată de înaltul prelat, conferenţia Crainic. Într-o astfel de conferinţă, el a ţinut restrânsului său auditoriu o lecţie de mistică ortodoxă. A vorbit atât de frumos şi de convingător încât l-a impresionat profund până şi pe profesorul Ion Popovici, care se considera „liber cugetător". După ce şi-a terminat expunerea, Crainic s-a trântit pe pat şi, întinzându-se „lasciv", scoase un fel de muget, spunând, spre stupefacţia celor din jur: *„Ce m-aş f...!"*. Camarazii lui de celulă au rămas interzişi! Nu puteau înţelege cum poate cineva să fie atât de vulgar doar la câteva minute după ce vorbise atât de înălţător! Oameni bine crescuţi, s-au făcut însă că nu au auzit, şi nu au comentat incidentul în nici un fel, pentru a nu crea animozităţi sau poate pentru a nu fi consideraţi ipocriţi. Acesta era Nichifor Crainic. De altfel, se spune despre el că şi în libertate, în vremurile lui bune, era destul de slobod la gură.

Una dintre marile lui „neputinţe" era şi foamea. Nichifor Crainic suferea cumplit de foame. Şi în libertate el fusese un gurmand, aşa că, în foamea Aiudului de la sfârşitul anilor '50 ai secolului trecut, el era dispus să se batjocorească pe sine sau chiar să-L renege pe Dumnezeu pentru un „blid de terci". De altfel, el îşi recunoaşte această „neputinţă" într-o mărturisitoare poezie intitulată chiar „Foamea". Iată cum sună prima strofă din această poezie: *„În ţara turmelor şi-a pâinii/ Visez o mână de ciuperci!/ Lăsaţi-mă în rând cu câinii/ La raiul unui blid de terci!"*. Cunoscându-i neputinţa, unii dintre „caralii" se amuzau punându-l să joace ca ursul sau să conteste existenţa lui Dumnezeu în schimbul unei porţii consistente de mâncare. Când îl întâlneau prin curte (acest lucru se petrecea în fabrica închisorii), strigau după el, incitându-l: *„Hei, Crainic, dacă joci ca ursu, capeţi o gamelă cu arpacaş!"*. Şi „nefericitul", bătând darabana cu palma pe fundul unei gamele pe care o purta totdeauna cu el, juca precum ursul! La sfârşit îşi primea porţia promisă, pe care o înfuleca hulpav. Altădată, câte unul mai pătruns de învăţătura marxistă, care îl considera popă, pentru că auzise că în libertate avusese o „meserie" în legătură cu Dumnezeu şi cu Biserica, striga după el: *„Măi popo, ia spune tu, există Dumnezeu?"*. *„Nu există, domnul şef"*, răspundea „popa", aşteptând umil porţia promisă...

Acelaşi om însă a fost surprins, nu o dată, în miez de noapte, de către camarazii lui de celulă, îngenuncheat în intervalul dintre paturi, rugându-se cu faţa scăldată de lacrimi. Se ruga atât de intens şi cu atâta ardoare încât nici nu observa cum, uneori, unii dintre aceştia i se alăturau în rugăciune. Aşa stând lucrurile, se pune întrebarea: poate fi judecat acest om de altcineva decât de Dumnezeu? Mai cu seamă că nu făcea rău nimănui. Se batjocorea pe sine şi uneori ÎI renega formal pe Dumnezeu, cu Care el avea însă, aş zice, altfel de relaţii decât noi, ceilalţi...

Ca orice gânditor şi mare poet, Crainic avea şi el orgoliile lui. Era foarte sensibil la laude în legătură cu opera sa. În Aiudul acelor ani, între el şi celălalt mare poet al închisorilor comunniste, Radu Gyr, s-a „iscat" un fel de competiţie tacită, benefică, cred eu, pentru literatura română. Îndrăznesc să afirm că succesul obţinut de Gyr pe tărâmul poeziei l-a atâţat şi pe Crainic, făcându-l oarecum „gelos" şi trezindu-l din apatia în care căzuse din cauza „neputinţelor" sale. Această „gelozie" nevinovată a avut drept rezultat apariţia capodoperelor lirice de închisoare ale autorului de odinioară al *Nostalgiei paradisului*. Aşa au apărut superbe poezii precum „Cântecul Potirului", „Unde sunt cei care nu mai sunt" „Rugă pentru pace" şi multe altele. Deşi nu abordase niciodată genul baladesc, pentru că în acea vreme circulau printre deţinuţi minunatele balade ale lui Gyr („Balada codrului fără haiduc", „Balada clopotarului din stele", „Balada ucenicului de olar" etc.), s-a apucat şi „a scris" şi el câteva, printre care amintesc „Balada dorului" şi „Baldovin şi Mădălina", care sunt tot atât de frumoase ca şi cele ale lui Gyr. Nu ştiu dacă şi „Cântecul de bejenie" a fost conceput în acea perioadă, sau datează în perioada cât a fost el însuşi în bejenie (Crainic s-a sustras, până 1947, arestării şi judecării în lotul miniştrilor antonescieni, ascunzându-se, un timp, pe undeva prin Ardeal), dar pentru că, după părerea mea, ea conţine unele dintre cele mai frumoase versuri din lirica românească, reproduc aici câteva:

„Pe drumuri de munte şuvoiele gem/ Şi bombăne-n scorburi frânturi de blestem. [...]/ Că vine din urmă, cu muget sălbatic,/ Gâlej fără margini de zmeu asiatic,/ Hai, murgule, ia-mă pe greabănul tău,/ Aşterne-te vremii şi vântului rău!/ O, nu mi-e de ducă, nici mi-este de stare,/ Doar inima frântă ţi-o pun în spinare,/ Şi-aş vrea să încapă în tainiţa ei,/ Şi muntele mare, şi bobul de mei!/ Şi dacă nu-ncape, cu genele-n moină,/ Iau holda-ntr-o pâine şi ţara-ntr-o doină..."

Colonelul Crăciun – care, după cum am afirmat, nu era deloc prost – l-a „citit" corect şi a acţionat în consecinţă. Pe la începutul anului 1960, când a demarat acţiunea de racolare a vârfurilor legionare, acesta, care îl considera pe Crainic legionar, l-a chemat la el în birou, pentru a-l tatona. Iată cum descrie el, în însemnările sale despre care am amintit deja, această întrevedere: *„A intrat demn, trist, neinteresat. «Bună ziua, domnule Crainic», l-am salutat şi m-am ridicat în picioare"*. Se pricepea de minune "vulpoiul" la punerea în scenă. Această primire mai mult decât cordială l-a uimit şi l-a derutat în acelaşi timp pe sărmanul deţinut, căruia de multă vreme nu i se mai vorbise atât de frumos. A trăit şi el, probabil, aceleaşi sentimente pe care le-am trăit eu atunci când plutonierul acela "şcolit", despre care am pomenit mai sus, s-a comportat cu mine cam în acelaşi fel protocolar.

L-a invitat apoi să ia loc şi, după câteva întrebări de rutină, "vulpoiul" atacă frontal: *"Ca poet, în familia mea aţi fost nu doar citit, ci şi preţuit. Am doi copii. Pe cel mai mare îl cheamă Crainic. A fost dorinţa nevesti-mii"*. Şi, ca să-şi întărească spusele, i-ar fi arătat buletinul de identitate. Pe vremea aceea, numele copiilor erau trecute în actul tatălui. S-ar putea ca acest lucru să fie adevărat şi pe unul dintre copiii lui Crăciun să-l cheme Crainic. Chiar dacă este aşa, după părerea mea, nici într-un caz acest nume nu le-a fost inspirat părinţilor de pseudonimul poetului pe care această "mărturisire" l-a copleşit. Pentru a nu-i da răgaz să se dezmeticească, abilul "regizor" continuă: *"Spuneţi-mi, tot mai susţineţi că nu credeţi în afirmaţiile bătrânului Miron Costin, că bietul om e sub vremuri?! Că vremurile nu sunt sub om?! "*. De data aceasta surpriza a fost şi mai mare. Neştiind ce să creadă, Crainic a reuşit totuşi să îngaime timid: *"De unde ştiţi că am scris eu aşa ceva"?. "Ei, uite, mai citim şi noi!"*, răspunse trufaş colonelul şi, ca să-l dea gata, îi recită sentenţios şi o strofă din "Cântecul Dunării", poezie apărută în volumul publicat în perioada interbelică şi intitulat *Ţara de peste veac*: *"Dunăre, Dunăre, drum fără glod,/ Du-ne vapoarele grele de rod!/ Inima neamului nostru e-n grâne:/ Dărui-o lumii flămânde de pâine!"*. Aceasta a însemnat prea mult pentru sărmanul Crainic. A fost cucerit definitiv. De altfel, Crăciun scrie: *"Cu Nichifor Crainic a mers mai uşor decât mă aşteptam. Urma ca prin el să-i câştig de partea mea pe ceilalţi"*. Lucru care în oarecare măsură s-a şi întâmplat, deoarece Crăciun a perseverat. Peste câteva zile doar, l-a luat pe poet cu el într-o plimbare cu maşina prin ţară. Cu de la sine putere, se laudă el: *"Nu aveam aprobarea nimănui. Riscam funcţia, libertatea. De acţiune ştia doar căpitanul Ivan, locţiitorul meu politic"*. S-ar putea să fie adevărat. S-ar putea să-l fi dus la plimbare pe Crainic fără aprobarea nimănui, dar de riscat nu a riscat nimic, pentru că singur mărturiseşte că avea mână liberă de la Drăghici. Iată, de altfel, o convorbire pe care pretinde că ar fi avut-o cu acesta în acea perioadă: *"Tovarăşe ministru, aş dori să vă raportez despre activitatea mea, despre munca mea de reeducare"*. *"Crăciun, nu e nevoie"* – replică ministru. *"Faci tot ce ştii şi ce crezi că e bine. Eu te susţin, te apăr, te ajut, fiindcă ştiu ce misiune ai primit şi de la cine. Ai sarcină grea, dificilă, complicată, eşti obligat să o îndeplineşti"*. Crăciun insistă totuşi: *"Aş vrea să-i câştig de partea noastră pe legionari. Aş lua pe câte unul, să-l plimb câteva ore, să vadă chipul de azi al oamenilor, al oraşelor, al ţării"*. La care ministrul replică din nou: *„Te susţin, dar eu nu ştiu nimic! N-am auzit ce ai spus... Fă ce vrei! Eu nu ştiu nimic, repet!"*. Cu o asemenea asigurare, fie ea doar verbală, Crăciun nu risca decât dacă "acţiunea" lui s-ar fi soldat cu un eşec catastrofal. Aşa că să-l credem că l-a luat pe Crainic la plimbare cu de la el putere.

"Am stat de vorbă cu doi colaboratori – îşi continuă Crăciun "povestea" – *şi le-am explicat că vom merge la Bucureşti, unde deţinutul nostru va fi supus unui interogatoriu., că a doua zi ne vom întoarce probabil tot împreună... Pe Crainic l-am îmbrăcat în costum şi cravată. Era speriat rău, ... aştepta să-l urc într-o dubă, nu în autoturism. Am pornit pe ruta Alba-Iulia – Sibiu – Braşov – Valea Prahovei – Ploieşti – Bucureşti... I-am arătat blocuri de locuinţe, fabrici noi, Piaţa Palatului din Capitală. Seara l-am depus la arestul Securităţii, explicând şefilor de acolo că a doua zi vom merge la Constanţa, pentru un interogatoriu"*. A doua zi s-au întors însă la Aiud, dar de data aceasta pe Valea Oltului. La sosire, colonelul, pentru a-i sensibiliza şi pe alţii, i-a sugerat "tovarăşului său de călătorie" să povestească detaliat camarazilor săi de detenţie tot ce a văzut şi simţit. Şi Crainic a făcut-o, bineînţeles. *„Ceea ce a povestit el tovarăşilor de detenţie a avut o covârşitoare impresie asupra acestora"* – subliniază pedagogul Aiudului.

Cu această călătorie, Crăciun a inaugurat activitatea „Agenţiei de turism Aiud", cum îi plăcea lui să numească, după această „ispravă", cumplita temniţă transilvană. *„Am făcut a doua plimbare cu Gyr"*, se laudă el cu mândrie. *„Gyr era puternic, ostil, necooperant. Când s-a văzut în maşină, a rămas mut... După vreo două luni am închiriat un autobuz şi am plecat cu 20 de deţinuţi plus 20 de gardieni până la Bicaz. Au rămas înmărmuriţi când au văzut ce şi cum se construia acolo... Am ajuns înapoi seara târziu. Până spre ziuă au povestit despre ceea ce au văzut. Poate nici în zece ani nu-i puteam convinge, aşa cum am făcut-o cu aceste vizite"*.

În felul acesta şiret şi cinic, alternând duritatea cu o parşivă şi demobilizatoare „cumsecădenie", au reuşit reeducatorii să-i câştige pe mulţi dintre „pensionarii" Aiudului.

(Din volumul în curs de apariţie
***Reeducarea de la Aiud. Peisaj lăuntric. Memorii şi versuri din închisoare*,**
Editura Christiana, Bucureşti, 2009)

PĂRINTELE MARCU, "FACHIRUL" DREPTEI CREDINȚE

Din ce în ce mai mult, în timpurile noastre, sfîntul devine pentru lume o persoană care creează dificultăți. De multe ori, el are în spate o istorie care nu convine... În creștinism, esențială este *întoarcerea* omului la Hristos, pentru ca, prin asemănare cu El, să ajungă la aflarea personală a lui Dumnezeu. Nu importă punctul în care se face întoarcerea, nu are nici o importanță de unde se pleacă, ci la Cine se ajunge. Istoria creștinismului abundă, încă de la începutul ei, în exemple de extremism duhovnicesc, inclusiv în sensul că mari păcătoși au ajuns în cele din urmă sfinți. Vameși, tîlhari, desfrînate și alții ca ei au dat curs chemării lui Hristos și s-au sfințit, iar lumea a cunoscut aceasta. Or, astfel stînd lucrurile, este de neînțeles de ce ar subzista astăzi o anume crispare relativ la recunoașterea excelenței duhovnicești a unor oameni cu viețuire recentă, pentru unicul motiv că, înainte de marea lor întoarcere la Hristos, nu au "corespuns" arbitrarei "corectitudini" lumești, mai ales din punct de vedere politic.

Este posibil ca reținerea de la o prea-degrabă canonizare să nu fie decît reflexul tradiționalei înțelepciuni ortodoxe – se pare că foarte accentuată la români – de a nu precipita lucrurile atunci cînd e vorba de o astfel de procedură. Și, dacă așa stau lucrurile, atitudinea este, evident, benefică. Însă există și riscul ca uneori să fie vorba de o ignorare dictată de supunerea secularizantă prea îndelung pritocită în comunism. Iar dacă Biserica-administrație refuză să iasă din umbra statală – și, mai de curînd, supra-statală – atunci cînd această umbră este obrocul luminii lui Hristos, o astfel de atitudine înseamnă să dai Cezarului ce este al Cezarului fără să-I dai lui Dumnezeu ce este al Său.

Lumina lui Dumnezeu este răspîndită în lume prin harul Său, iar sfinții sînt cei mai eficienți agenți lumești ai acestei lumini. *Sfînt* vine din limba slavă, dintr-un cuvînt care înseamnă chiar *lumină*. În Răsăritul ortodox, ca de altfel și în alte părți ale lumii, omul a știut că simbolismul luminii este indispensabil simbolismului mîntuirii. Căci mîntuirea înseamnă aflarea lui Dumnezeu, iar această aflare nu poate fi răsplata orbecăielii și nici a unui demers aleatoriu. De aceea este bine ca – după măsura smerită a cultului creștin, care nu are nimic de-a face cu superstiția și nici cu orgoliile naționale ori de alt soi – sfîntul să fie arătat lumii tocmai pentru că este sfînt, adică un om luminînd întru Domnul, indiferent că viața lui a fost sau nu de la un capăt la altul "corectă politic".

Dacă dintre comuniști, să zicem, s-ar fi învrednicit vreunii la viața sfințeniei, atunci Biserica ar fi trebuit să-i canonizeze fără rezervă, căci nici apartenența, nici convingerile și nici declarațiile politice nu sînt imposibil de expiat, deci nu sînt nici piedici în calea sfințeniei. Altminteri, nu există un specific politic al păcatului, ci, eventual, diferențe statistice ale ocurențelor. Un roman ca *Struțocamila* al lui Vladimir Volkoff poate fi oricînd taxat drept pură ficțiune literară, dar realitatea este că revenirile sînt întotdeauna posibile. Totuși este adevărat că aceste reveniri sînt mai dificile din partea celor infectați cu boli "de-a stînga" [1].

În ceea ce privește dreapta românească, mai ales acea parte numită, mai mult sau mai puțin convențional, *de extremă dreaptă*, ea s-a dovedit un prodigios izvor al tămăduirii spirituale tocmai atunci cînd spiritualitatea creștină era subminată din toate direcțiile, adică în plin comunism.

În închisori, atunci cînd a fost vremea lor, iar mai apoi în mînăstiri și prin lume, o mulțime dintre cei ce aleseseră să stea "de-a dreapta" scenei politice au ajuns la acea stare de-a dreapta a iconomiei Împăratului a toate. Iar unii dintre ei, ca părintele Marcu de la Sihăstria, bunăoară, despre al cărui caz vom pomeni cîte ceva în continuare, s-au dovedit a fi nici mai mult, nici mai puțin decît sfinții lui Dumnezeu.

[1] Înainte de război, în România se zicea că a fi comunist este mai rușinos decît a fi bolnav de sifilis sau de blenoragie.

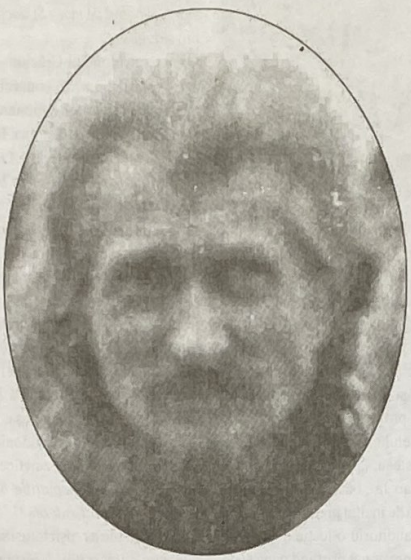

* * *

Cel care a ajuns să fie părintele Marcu de la Sihăstria a fost mai înainte Constantin Dumitru. Dar nu de la acest Constantin Dumitru vom porni scurta noastră istorisire, ci de la părintele Marcu – și ne vom întoarce în timp către începuturile sale.

Părintele Marcu a trecut la Domnul în 1999, în vîrstă de vreo 88 de ani, aflîndu-se în Mînăstirea Sihăstria. Despre acest monah, care nu era și preot, părintele Cleopa spunea că "*acesta* este cel mai mare duhovnic al Sihăstriei".

Un anume monah din generația celor veniți la mînăstire în anii de după 1989, tînăr, aprig și școlit, nota, cu perfectă înțelegere, îndată după moartea părintelui: "... niciodată nu l-am găsit pe acest Sfînt, fie că era zi, fie că era noapte, fie că era pe cerdacul chiliei ori printre stupii din fața casei, fie că era în chilie pomenind pomelnice ori citindu-și pravila, fără lacrimi în ochi. De fiecare dată cînd veneam îl vedeam cum i se luminează fața, mă binecuvînta și apoi, cu un gest discret, își ștergea lacrimile de pe obraz". Monahul cel tînăr știa bine cine era părintele și pe ce drum ajunsese unde era, astfel că, fie și numai rațional, tînărul pătrundea precis fiecare gest al bătrînului. El era ultimul care l-ar fi putut suspecta de sentimentalism dulceag sau de slăbiciune psihică. Lacrimile acestui om erau sublimarea unui duh teandric sălășluind într-un trup rămas neînfrînt de cele mai grozave încercări.

În anii '90, octogenar, părintele Marcu se ocupa de stupină. Munca fizică nu l-a epuizat niciodată, nici în tinerețe și nici acum [2]. După rînduiala trudnică, el își împlinea rînduiala rugăciunilor personale, care constituie principala formă de existență a celui ce-a depus voturile monahale. Apoi părintele mai rostea și pomelnice pentru vii și morți, după adevăratele trebuințe ale unor cunoscuți și necunoscuți. Iar la vremea odihnei de noapte, de cele mai multe ori el dormea în pridvorul casei, cu gîndul că astfel va putea să vegheze mai multă vreme... Și, astfel, somnul îi era de cel mult două ore pentru o întreagă zi... cu tot cu noaptea ei.

Pe timpul evenimentelor din decembrie 1989, părintele Marcu stătuse, ca de obicei, în preajma casei sale, izolat. Se întîmplase și atunci, ca și în alte dăți, să treacă multe zile în care să nu coboare la biserică și să nu aibă de-a face cu nici o ființă omenească. Despre receptoare radio ori tv, nici pomeneală, întrucît omul acesta avea acces la alt soi *unde*. Iar atunci cînd a coborît la biserică, dintr-o discuție cu un monah, s-a vădit că el știa bine ce se întîmplase cu țara aceasta. Căci părintele Marcu dobîndise darul *înainte-vederii*.

Spre a se vedea cine era părintele Marcu, neștiutul din Mînăstirea Sihăstria, vom reda o parte a unui dialog dintre părintele Cleopa și Ioan Ianolide, care a avut loc probabil prin anii '70.

Ianolide spune mai întîi despre părintele Cleopa: "M-a impresionat puterea cu care vorbea, cît și vastele sale cunoștințe teologice și duhovnicești. Se plimba cu ușurință prin Sfinții Părinți și-i tîlcuia atît de personal, încît părea că de la sine vorbește. Se situa la înălțimi greu de urmărit vorbind despre comuniunea cu Dumnezeu". Apoi reproduce dialogul:

"**Părintele Cleopa**: - ... Acum oamenii sînt orbi și robi, orbiți de lumina falsă din ei, robiți de materia în care cred. Trăim vremuri apocaliptice. Fiara e omul și mașina e unealta nimicirii omului. [...]

Ioan Ianolide: - Părinte, sînteți nemaipomenit! De-acum știu tot ce vreți să-mi mai spuneți. Mărturisesc că nu vă credeam preocupat de alte probleme. Știam că vorbiți despre har și lucrarea Lui, dar văd că sînteți neîntrecut și în cele ale vieții și materiei.

Păr. C.: - Nu vreau acuma să mă smeresc, căci m-a smerit Dumnezeu din destul, dar n-ar fi drept să nu spun că multe dintre acestea m-a ajutat să le pricep părintele Marcu.

I. I.: - Dar cine e părintele Marcu? – am întrebat eu nedumerit.

Păr. C.: - Îți este prieten și știe că ești aici. Te-a văzut din chilie!

I. I.: - Prieten?... Chilie?... Atunci să mă duc să-l văd!

Păr. C.: - E prea departe și nici nu te primește. Mi-a îngăduit însă să-ți vorbesc despre el.

I. I.: - Atunci cum m-a văzut?

Păr. C.: - A primit de la Dumnezeu darul vederii în duh, așa, prin materie... și prin timp...

I. I.: - Spuneți-mi, rogu-vă, cine este acest om?

Păr. C.: - L-ai văzut ultima oară cînd discutai cu starețul unei mînăstiri unde el era văcar. [...] De la el am învățat multe despre Dumnezeu și lume. Ne întîlnim adesea și stăm îndelung de taină. Vezi, eu vorbesc mult, mi-a fost dat darul acesta. El zice că eu sînt glasul lui. El s-a retras de lume, dar este arcul cel mai încordat al lumii. [...] E un trăitor unit cu Dumnezeu, fiindcă nu poți vedea iadul, nici păcatul dacă nu ești în lumina dumnezeiască. El este deci ochiul lui Dumnezeu pe pămînt. [...] Trăiește între albine... De sănătatea sa se îngrijește Dumnezeu. De-ale gurii îi mai ducem noi, de aici, din schit.

I. I.: - Dar îl știam bolnav!

Păr. C.: - E sănătos! Oamenii nu mai cred în puterea de tămăduire a Duhului Sfînt, dar el este o dovadă că ea lucrează. [...] El mănîncă mană cerească. Mana cerească e și materială, este și imaterială. El știe să le îmbine pe toate. [...]

Am hotărît să plec. Mă liniștisem. [...] M-am dus să-mi iau rămas bun.

Păr. C.: - Să nu-l judeci greșit! El stă ascuns pentru că acesta e darul lui. N-am văzut la nimeni mai multă dragoste de oameni ca la prietenul dumitale. Acesta e modul lui de a-i sluji. Du-te și te va însoți. Acolo unde vei întîlni lucrări minunate, gîndește-te că pot fi făcute și prin el... el este miezul lumii. Fii binecuvîntat! Te binecuvîntează și el!".

Poate pentru unii surprinzător, un astfel de om nu putea ajunge cu ușurință la mînăstire în vremea comunismului și nici nu era bine văzut întotdeauna și oriunde, atunci cînd erau ochi să-l vadă. Tot Ioan Ianolide este cel care reface o parte relevantă în acest sens din filmul părintelui Marcu:

"Într-o zi m-am dus la o mînăstire lîngă București. Pe o cărare înverzită mă întrețineam cu starețul [...]. Se apropie de noi o turmă de vaci și starețul strigă:

☛

[2] În sistemul referențial al acestor oameni, munca nu este un blestem, ci, așa cum mi-a spus cîndva unul dintre ei, regretatul Simion Ghinea, munca este o onoare.

- Hei, frate, văd că știi ce-i ascultarea, dar mai ai mult pînă să înveți ce-i credința!

Vorbea cu paznicul vacilor, un începător venit să intre în monahism. Mă uit bine la el și mă cutremur. Între timp, văcarul a alergat după o vacă răzlețită și s-a tot dus.

- Părinte, știi cine este acest om?

- Unul care ține morțiș să intre în mînăstire. L-am ispitit cu batjocuri, cu dispreț, l-am alungat, dar el se ține scai de mînăstire. [...]

- Părinte, întreb eu, ce crezi că este mai important: să te rogi ori să aperi credința? [...] Părinte, acest om de la vacile mînăstirii nu s-a lăsat în voia lui Dumnezeu, ci a făcut voia lui Dumnezeu. El a luptat să nu se împuternicească în țară ateismul. A suferit torturi cumplite și tăcea mormînt. I se cerea să se lepede de credință, să-și trădeze frații, să se supună statului ateu".

Înainte de a-și afla definitiv așezarea la mînăstire, părintele Marcu făcuse peste 20 de ani de închisoare. A ieșit din închisoarea Aiud în 1964, printre ultimii, adică printre cei care nu făcuseră nici un compromis și nu acceptaseră în nici un fel diavoleasca reeducare făcută de colonelul Crăciun la ordinul conducerii comuniste. Căci Constantin Dumitru nu doar că nu se lepădase cu nimic de familie, de camarazi, de convingeri, de neam și de Hristos, dar nu făcuse loc în ființa sa nici măcar unei vorbe slabe sau vreunui gest îndoielnic.

Părintele Marcu spune: "A trebuit să luptăm cu toate neputințele noastre. Mulți au vrut să se sinucidă, pentru că nu mai puteau suferi chinurile. Și cel mai grav era că îți cerea să îi spui pe ceilalți, să îi torni. Și te torturau atît de groaznic că nu puteai decît ori să mori, ori să cedezi", dar Constantin Dumitru n-a cedat și, cu ajutorul lui Dumnezeu, nici n-a murit.

Astăzi, lecția despre Pitești, Gherla și Aiud ar trebui predată de profesorii de istorie stînd în genunchi. Pentru că în aceste închisori Constantin Dumitru și alții ca el au forțat literalmente mîna comuniștilor. I-au făcut să înțeleagă că reeducarea, sluțirea omului întru comunism, pervertirea lui extremă, poate izbuti cu anumiți indivizi, poate chiar cu marea majoritate a populației, dar că nu poate izbuti cu toți oamenii. Și înțelegînd comuniștii că există oameni indestructibili *sufletește* – chiar dacă nu operau cu acest termen, comuniștii erau suficient de pragmatici pentru a lua seama la efectele acestea –, au hotărît că acest gen de experiment nu trebuie să fie aplicat și în afara închisorilor, întrucît există riscul major al unei reacții incontrolabile. Desigur, marele experiment comunist a reușit, iar reușita lui se exprimă deplin abia astăzi. Dar cine știe cîți dintre noi n-am fi fost oribil schimonosiți dacă reeducarea, așa cum a fost experimentată în Aiud, ar fi trecut de porțile închisorii.

Detenția din Aiud a fost doar sfîrșitul petrecerii lui Constantin Dumitru prin pușcăriile în care de la început ajunsese să fie cunoscut sub numele de "Fachirul", din pricina incredibilei sale rezistențe la torturi. Nu vom menționa bogata anecdotică a torturilor (cine e interesat o poate descoperi cu ușurință în titlurile cuprinse în bibliografie), ci numai o mărturisire a părintelui Marcu. Este vorba despre o bătaie cu ranga la tălpi: "Am numărat pînă la 200, după care am pierdut numărătoarea. Însă nu am scos nici un geamăt. Dar, spre deosebire de părintele Dimitrie Bejan, care era preot și pe care îl acoperea Darul, nesimțind nici o durere de la lovituri, eu le-am simțit pe toate pînă în vîrful creierului. N-am scos însă nici un cuvînt, avînd, și atunci, și după aceea, marea grijă să nu pîrăsc pe cineva. De aceasta mi-a fost cel mai frică: să nu scap un cuvînt despre cineva. [...] Darul lui Dumnezeu m-a ținut".

Pentru Constantin Dumitru, din cauza rezistenței lui, pentru că nu scotea nici măcar un geamăt atunci cînd era chinuit fizic, au fost inventate torturi noi. Toate l-au rănit, dar nici una nu l-a înfrînt.

"Trei lucruri m-au ținut: firea, pe care am moștenit-o de la mama [...], voința personală și, mai mult decît acestea două, Darul lui Dumnezeu. [...] Dar am cedat totuși, leșinînd, cînd, altă dată, l-au adus pe un camarad și l-au bătut în fața mea...".

În Aiudul anilor 1944-1947, s-a întîlnit cu așa-numitul "grup al misticilor", între care s-a numărat și el, vremuind detenția cu neîntrerupta rugăciune pentru care erau rînduiți după tipicul monahal.

Pentru ce a stat atîția ani în închisoare Constantin Dumitru? Pentru că a fost legionar.

Ce înseamnă să fi fost legionar? Din punctul de vedere al comuniștilor, începînd cu 1948, însemna că ești adversarul lor ireductibil. Din punctul de vedere al istoriografiei comuniste și al celei post-comuniste înseamnă să fi fost un extremist de dreapta căruia i se poate spune *fascist* și care, spre deosebire de un extremist de stînga, nu are dreptul la explicații, la replică și la poziții publice.

Din punctul de vedere al părintelui Arsenie Papacioc, Garda de Fier însemna altceva: "Îmi amintesc că ieșind de la părintele [Marcu] din chilie, pe un coridor m-a întrebat cineva despre Mișcarea Legionară, ce este. I-am spus: n-ai să pricepi, dar un lucru trebuie să înțelegi și să te temi: patronul Mișcării Legionare este Arhanghelul Mihail; și i-am spus troparul: «Unde umbrează darul tău, Mihaile Arhanghele, de acolo se teme toată lucrarea diavolului, că nu suferă să rămînă lîngă lumina ta lucifer, care a căzut din cer. De aceea ne rugăm ție: săgețile lui cele de foc îndreptate cu vicleșug împotriva noastră stinge-le cu mijlocirea ta, vrednicule de laudă Mihaile Arhanghele». Asta era Garda de Fier, i-am spus".

Punctul de vedere al lui Constantin Dumitru se desprinde într-o oarecare măsură din cele ce am aflat despre el. A fost în 1939 șoferul uneia dintre cele două mașini care au fost pregătite pentru asasinarea lui Armand Călinescu, ca reacție la asasinarea lui Corneliu Zelea Codreanu. Mașina lui Constantin Dumitru s-a defectat și astfel el nu a mai fost implicat în acel eveniment. A scăpat și de a fi asasinat fără judecată între cei 252 de legionari luați la întîmplare, cîte 3 din fiecare județ, ca reacție la asasinarea lui Armand Călinescu. Părintele Marcu credea că nu printr-o crimă trebuia răzbunat Căpitanul, pentru că nu în mîinile omului este viața semenilor săi, ci în mîinile lui Dumnezeu. Dar o mărturie arată că părintele Marcu socotea că acel Constantin Dumitru, luptătorul, în acel context și în acel moment, nu avea cum să *re*-acționeze altfel.

De atunci și pînă în 1964, Constantin Dumitru a a fost urmărit, a fost scăpat, a fost prins, a fost arestat și eliberat de mai multe ori.

În luptele din ianuarie 1941 a fost împușcat cu două gloanțe în spate, unul în mînă și unul în cap, acesta ajungînd pînă la cerebel. Dar n-a murit dintr-atîta lucru...

Curajos, calm și cu prezență de spirit, a scăpat cîndva de urmăritori cu o ... sărutare. Căci nu Iuda l-a fost sărutat, ci, se spune, însăși iubita lui. Pe vremea aceea, sărutul în plină stradă nu era un lucru atît de comun și "ieftin" ca astăzi. Urmăritorii îl pierduseră din vedere, iar cînd au văzut pe cineva care părea să fie el, însă care săruta pasional o femeie, disprețuind timpul, spațiul și, deci, dacă ar fi fost însuși urmăritul, disprețuind chiar libertatea și viața, au crezut că nu este el și au plecat mai departe. Se mai spune că iubita lui l-a așteptat nestrămutat, iar cînd el, ieșind de la închisoare, a intrat la mînăstire, din dragoste pentru Hristos și oameni, a făcut și ea asemenea, tot din iubire.

Un luptător, un haiduc, un fachir, un om de onoare, un îndrăgostit, un mistic, un văzător cu duhul, un făcător de minuni... Numai atît? Ioan Ianolide completează: "Omul era și foarte citit. Uneori se lăsa antrenat în discuții și uimea prin puterea de a pătrunde lucrurile și de a le sintetiza. Nu vorbea nici ca un preot, nici ca un filosof, ci se situa într-un plan superior, care le cuprindea pe amîndouă. Preocupările lui erau vaste și toate se rezolvau simplu, în spiritul lui suveran. Se bucura de respectul tuturor".

Un om care nu a plîns niciodată pentru durerea lui, ci numai pentru durerea altora.

* * *

Ca oamenii să nu le vadă unora ca aceștia sfințenia, nu este o "ofensă" adusă lor și nici lui Dumnezeu, căci Ortodoxia nu socotește lucrurile și oamenii în termeni de "ofensă". Sfinții nu vor fi pentru această ignoranță mai puțin sfinți, căci nu hotărîrea unui Sinod îl sfințește pe om, ci o astfel de hotărîre doar îl face cunoscut tuturor membrilor Bisericii. Bineînțeles că aceasta nu-i deloc puțin lucru, ba dimpotrivă. Căci sfîntul, chiar necunoscut ori *ne-re-cunoscut*, poate mijloci cu rugăciunile sale venirea ajutorului și harului peste oameni, lume și însuși Sf. Sinod. Și oare cu cît încă mai mult dacă oamenii i se roagă nu doar cu supușenie, ci cu bărbăție mărturisitoare?

De aceea, mai cu seamă dacă duhul lumesc ne împuținează puterea martirică, adică a mărturisirii în cel mai înalt grad, trebuie să-L rugăm cu toții pe Dumnezeu să ne dea măcar puterea de a-i recunoaște pe adevărații mărturisitori.

Desigur, creștinul de rînd este într-o situație delicată, pentru că el nu trebuie să forțeze înțelepciunea sinodală, dar nici nu va greși dacă, așa cum s-a întîmplat dintotdeauna între creștini, va întreține spiritual o evlavie încă neconsacrată cultic. Dar parcă și mai delicată este situația celor care se vor încurca în socoteli lumești atunci cînd, întru cinstire și cerere de ajutor, vor "omite" să îl canonizeze pe sfînt, adică vor împiedica lumea să îl cunoască pe cel care este deja sfîntul lui Dumnezeu. Căci înfricoșătoare este perspectiva de a ignora un sfînt, adică de a ignora însăși lumina lui Dumnezeu reflectată în om. Nădăjduim ca părintele Marcu să ne ajute pe toți întru luminare!

Lucian D. POPESCU

Bibliografie esențială:

- Ioan Ianolide, *Întoarcerea la Hristos. Document pentru o lume nouă*, ed. Mînăstirea Diaconești, Ed. Christiana, Buc., 2006.
- Monahul Filotheu Bălan, *Mărturisirea unui creștin. Părintele Marcu de la Sihăstria*, Ed. Mînăstirii Petru Vodă, 2007.
- *Fericiți cei prigoniți. Martiri ai temnițelor românești*, ed. Matei Marin Moțu, Ed. Bonifaciu, Buc., 2008.
- Revista *Rost*, anul VI, nr. 68, octombrie 2008.

DE VORBĂ CU SORA LUI VALERIU GAFENCU

VALERIU GAFENCU – un martir, un sfânt al închisorilor românești, după cum a fost numit de cei care l-au cunoscut... Mărturisitorii nu ne-au lipsit, iată, într-o vreme când „soarele s-a întunecat" și neamul creștin românesc răstignit a fost pe Cruce... Doamna Valentina Gafencu, sora martirului Valeriu Gafencu (1921-1952) și logodnica pătimitorului creștin Ioan Ianolide (1919-1986), nădăjduiește și astăzi că neamul românesc va renaște. De altfel, întreaga sa viață a privit lucrurile doar din perspectiva mântuirii... *(Gh. C.)*

Doamnă Valentina Gafencu, v-a fost dat să cunoaşteţi viaţa sub aspectul ei mărturisitor, al prigoanei, aş putea spune…

Într-adevăr, dacă stau bine şi mă gândesc, aşa au decurs lucrurile în viaţa familiei noastre. Tata, care a luptat în Sfatul Ţării, pentru unirea Basarabiei cu ţara-mamă, a pierit în Siberia. Nu am mai aflat, după ce a fost luat de ruşi, nimic despre el, oricâte încercări am făcut... Nici atunci când am crezut că am devenit liberi, după Revoluţie, şi i-am scris preşedintelui Mircea Snegur, în speranţa că vom afla despre părintele nostru ceva, nu am primit vreun un răspuns. După grele suferinţe, s-a stins undeva în Siberia, atâta am ştiut, atât eu, cât şi surorile mele. În care loc al Siberiei, nu am putut afla. Despre fratele meu, Valeriu, se cunoaşte că a murit la Târgu Ocna. Unde anume este el îngropat? Este acolo un loc arat... Târziu de tot, pentru cei care au murit la Târgu Ocna, s-a ridicat o troiţă. Cât despre logodnicul meu, Ioan Ianolide, acesta a petrecut 23 de ani prin puşcării. Dar câte nu ar mai fi de spus... Consider însă că aceasta a fost voia lui Dumnezeu.

Şi totuşi, poate că în copilărie aţi petrecut şi clipe frumoase împreună cu familia d-voastră. Bănuiaţi ce va urma?

După ce am plecat de acasă, după '40, mai m-am întors, iată, în urmă cu câţiva ani, în vreo trei rânduri, la Sângerei. Parcă nu a mai rămas însă nimic din ce a fost odată... În copilăria mea, doar medicul comunei era rus. Un om foarte bun, de altfel. Se vorbea pe atunci numai românește. Poate că şi numele de Sângerei spune ceva... Îmi aduc aminte cum întreaga noastră familie, în duminici şi sărbători, mergea la slujbă. Am fost 4 copii la părinţi.

Cum era Valeriu Gafencu, fratele d-voastră, în copilărie? Ce preocupări avea?

Poate că pare idilic: îl văd pe Valeriu hrănind porumbeii. Aveam acasă o mulţime de porumbei. Fiind singurul băiat între cele trei surori, *tuţa* – aşa-l numeam noi, copiii, pe tata – îl iubea foarte mult. Vă spun, îl văd şi acum pe Valeriu în mijlocul porumbeilor din bătătura noastră… Mai târziu, pe la 15-16 ani, când a plecat la liceu, la Bălţi, gândul i s-a îndreptat spre soarta neamului. La modul serios.

Cu ce ochi a privit familia această preocupare a fratelui d-voastră?

Valeriu a intrat într-un conflict deschis cu tuţa, care era ţărănist. „Măi băiete, eu am făcut politică la 50 de ani, şi tu vrei să intri în politică la nici 16 ani?!" – îl mustra tuţa pe Valeriu. Odată, Valeriu a venit cu un vraf de afişe de la Bălţi şi a început să le lipească pe uliţele Sângereiului... Comuna noastră, nu v-am spus, era cea mai mare din Basarabia...

Ce fel de afişe?

„Dragoste de ţară", „Iubire de neam", „Totul pentru ţară" – aşa citeam pe ele, din câte îmi aduc aminte. Valeriu, când l-a văzut însă pe tuţa că s-a luat după el, ca să-l oprească să mai lipească afişe, a început să fugă cu ele sub braţ. Parcă era o săgeată pe dealurile de la marginea satului... Îl văd şi astăzi pe tata alergând în urma lui… Iar mama alerga după tata, ca nu cumva Valeriu să mănânce bătaie... Noi, fetele, copile fiind, priveam uimite la acest spectacol.

Cu d-voastră, şi cu surorile în general, cum se comporta Valeriu?

Când venea de la Bălţi, de la şcoală, începea să ne sfătuiască, le chema şi pe verişoare, şi pe câteva vecine de-ale noastre. Stăteam pe băncuţe, ca la şcoală. Ne spunea să avem o ţinută corectă, să fim serioase, bune gospodine, dar mai ales credincioase. Spunea că politică doar el, ca băiat, are dreptul să facă. Noi, fetele, nu. Zâmbeam uneori, când îl auzeam, şi ne aduceam aminte cum Valeriu, „învăţătorul" nostru, odată, când era mai mic, luase o lingură de lemn ca să se războiască cu nişte răufăcători ce dăduseră foc la arie. Valeriu striga atunci într-una: „Arde grâul, arde grâul!"...

Basarabia a fost cedată ruşilor, tatăl d-voastră a fost luat în Siberia, iar Valeriu a ajuns în puşcărie. Ce a urmat?

Surorile erau pe atunci la facultate. Eu am intrat în învăţământ, mai întâi la Iaşi, apoi la Făgăraş. Am adus-o şi mama din Basarabia, ce era să facem? Am luat-o cu mine peste tot prin ţară; şi la Dobroteşti, şi la Ploieşti…

Aţi locuit în satul lui Ioan Ianolide?

Da. Mergând să-l vizitez pe Valeriu, prin toate puşcăriile prin care a trecut, l-am cunoscut pe cel mai bun prieten al lui, pe Ioan. La Galda, ei s-au aflat o perioadă într-un fel de semi-libertate. Cunoscându-l mai bine pe Ioan, după o vreme, am hotărât să ne logodim.

Colonia de la Galda, 1946:
Ioan Ianolide şi Valentina Gafencu

Logodna s-a petrecut în biserica din colonia de la Galda, înaintea preotului. A fost şi mama, au fost şi părinţii lui Ioan. Mama, săraca, a spus aşa, ca pentru sine: „Doamne, încă un puşcăriaş în familia noastră!". Ioan, ca să fim în siguranţă, ne-a trimis la Dobroteşti. Am predat acolo limba română, locuind în casa mătuşei lui Ioan. Avea două case, de fapt.

Cât timp aţi locuit la Dobroteşti?

Aproape 5 ani. În 1952, fiind la clasă, a venit primarul comunei, Popa, şi mi-a spus: „Bine că v-am găsit aici! Sunteţi urmărite de miliţie. Cred că ar fi mai bine să plecaţi. Mai vreau să vă spun că soţul d-voastră, Valeriu Gafencu, a murit la Târgu Ocna". „E fratele meu" – i-am spus... Şi a trebuit să plecăm din Dobroteşti. Nu am avut permisiunea să mergem însă la înmormântarea lui Valeriu...

Unde v-aţi mutat?

Am plecat cu mama la Ploieşti. Acolo am stat mai mulţi ani. Prin 1962, a venit la noi tatăl lui Ioan cu sora lui, Maria. Tatăl lui Ioan era de neam aromân. Om drept. Mi-a spus, reproduc exact: „Valentina, l-ai aşteptat 18 ani pe Ioan. Nu ştim dacă mai trăieşte ori nu. Nu mai ştim nimic despre el de atâţia ani. Noi te sfătuim, dacă găseşti un suflet bun, să te căsătoreşti". Mi-au căzut foarte greu aceste cuvinte. Aveam pe atunci aproape 39 de ani. Am făcut cunoştinţă, printr-o rudă, cu viitorul meu soţ. Acesta se întorsese nu demult din Uniunea Sovietică, după 16 ani de prizonierat. Nu dorise să se întoarcă acasă cu diviziile „Tudor Vladimirescu" sau „Horia, Cloşca şi Crişan"... După 2 ani avea să fie eliberat din puşcărie şi Ioan. Vă daţi seama…

Aproape că nu ştiu cum am mai putea continua discuţia...

Eram căsătorită de-acum. A trimis vorbă, fără să ştie despre acest lucru, printr-o cunoştinţă, să-l aştept la gară. Locuiam lângă Bucureşti, în Voluntari. Nu m-am putut duce. A venit mai întâi la o mătuşă de-a lui, de pe strada 1 Mai. Avea hainele rupte. Văzând că nu l-am aşteptat, înspăimântat, a întrebat de toţi. Pe mine m-a lăsat la urmă. Mătuşa, în acea seară, i-a spus că eu sunt bine... Când a aflat adevărul însă, a doua zi, a început să tremure tot... Ne-am întâlnit, în cele din urmă... Mi-l aduc aminte şi astăzi pe Ioan, în spital, dându-mi o hârtie şi un creion ca să scriu: *Iartă-mă!* L-am întrebat, atunci când a înţeles mai bine situaţia, după ce a luat legătura cu familia lui, dacă ar trebui să divorţez. Ioan mi-a spus, zdrobit, că *Taina Cununiei* este mai mare decât *logodna*... În 1986, el s-a mutat la cele veşnice. Tot timpul sculpta mici troiţe, cruciuliţe... şi se ruga… A murit şi soţul meu, care a stat 16 ani în Siberia... Ce pot să vă mai spun despre viaţa noastră?

D-nă Valentina Gafencu, ce v-a ajutat să rezistaţi, să vă purtaţi crucea până astăzi?

Singur Dumnezeu. Credinţa că El toate le ştie, toate le vede. Aşa am văzut eu lucrurile.

Interviu realizat de
Gheorghiţă CIOCIOI

SUFLETUL ROMÂNESC ÎNTRE RĂSĂRIT ŞI APUS

„ÎNTR-O CIVILIZAŢIE TRADIŢIONALĂ E APROAPE DE NECONCEPUT SĂ AIBĂ CINEVA PRETENŢIA DE A-ŞI REVENDICA PROPRIETATEA ASUPRA UNEI IDEI, IAR DACĂ O FACE, ÎŞI PIERDE ORICE CREDIT ŞI ORICE AUTORITATE, FIINDCĂ IDEEA RESPECTIVĂ SE VA REDUCE LA UN SOI DE FANTEZIE FĂRĂ IMPORTANŢĂ REALĂ. DACĂ O IDEE E ADEVĂRATĂ, EA APARŢINE CELOR CAPABILI S-O ÎNŢELEAGĂ; DACĂ E FALSĂ, NU E NICI UN MERIT S-O FI INVENTAT. O IDEE ADEVĂRATĂ NU POATE FI *NOUĂ*, PENTRU CĂ ADEVĂRUL NU E UN PRODUS AL SPIRITULUI UMAN, CI EXISTĂ INDEPENDENT DE NOI. NOI TREBUIE DOAR SĂ-L CUNOAŞTEM...” (RENÉ GUÉNON)

(Urmare din numărul trecut)

V. O VIZIUNE ROMÂNEASCĂ A EXISTENŢEI

3. Rânduiala – ordine creştină

Rânduiala pentru român nu e o disciplină constrângătoare, o ordine aşezată de oameni, ci o Lege a Firii. Rânduiala e temelia de armonie, de echilibru, de înţelepciune a vieţii universale [1]. Ea izvorăşte din înţelepciunea lui Dumnezeu, e dragostea Lui pentru lume. Chiar şi firea necuvântătoare ascultă de această rânduială. Păsările au un împărat al lor care le poartă de grijă. Şi ele au *boieresc* o zi din an, când lucrează pentru stăpânire. Rânduiala are, cum constata Ovidiu Papadima, două aspecte: *ierarhia* şi *munca*.

Ierarhia nu e întemeiată atât pe supunere, cât pe încredere. Stăpânul e aducător de dragoste şi purtător de grijă. De aceea însuşirea de seamă a stăpânului e apropierea de sfinţenie. El este reprezentantul lui Dumnezeu în partea de lume ce i s-a dat în stăpânire şi coboară asupra ei bunătatea Domnului.

Munca e o datorie a întregii firi, de la om până la gâzele cele mai neînsemnate. Păsările, albinele, furnicile, toate lucrează, iar omul mai ales se integrează prin muncă ritmurilor firii: *vara e ca să lucrăm, iar iarna e ca să ne odihnim*, zice bucovineanul. Există două înţelesuri ale cuvântului *muncă*, atât pentru viaţa materială, cât şi pentru viaţa spirituală. Munca are şi sensul de *chin*, de suferinţă care decurge din neascultare, din păcat. Răul face parte din rânduială, ca pedeapsă şi îndreptare. Cât de departe e această concepţie românească de cea modernă, pentru care răul e absurd, cum cu ironie observa Papadima, cu cât se loveşte mai des de el! Chiar şi bolile au un sens ascuns. Unele sunt de la Dumnezeu, altele de la Maica Precista, iar altele de la Sfintele Zile greşite. Acestea nu sunt alungate prin descântec, deoarece Dumnezeu ştie ce face. E o lume în care fiecare boală ori eveniment are un mesaj pe care omul trebuie să-l înţeleagă .

Al treilea înţeles al rânduielii e acela de echilibru. Orice lucru îşi are rostul său şi locul său. De aceea românul e atât de departe de ideea de reformă aşa cum o înţelege omul modern. Munca e plină de sfinţenie deoarece e binecuvântată prin semnul crucii şi prin ea se integrează în armonia creştină a lumii. Ea nu tinde să schimbe faţa lumii, ca munca modernă, ci doar s-o împlinească firesc. O legendă populară spune că Dumnezeu i-a dat omului, după alungarea din Rai, ca o binefacere, munca. I-a arătat o brazdă şi i-a zis să o are doar pe ea cu grâu pentru pâine. Din acea brazdă a avut făină pentru doi ani. Căci pământul era rodnic şi dădea multă roadă ca urmare a ascultării drepte a omului. Diavolul, invidios ca totdeauna, le sugerează primilor oameni să semene mai mult, căci vor avea copii. În sufletul omului a intrat grija zilei de mâine, lăcomia, chiar lăcomia muncii. Şi atunci Dumnezeu, văzând că Adam a semănat mulţime de brazde, i-a dat pedeapsă pentru neascultare, transformând munca în blestem, iar pământul a primit porunca să-şi împuţineze roadele [2]. O privire superficială ar putea duce la concluzia că e doar modul prin care românii îşi justifică lenea. Dar nu e atât. E o măsură în toate, e nevoie de proporţie. Pentru viaţa patriarhală munca era o necesitate firească şi nu izvor de câştig, ca în lumea modernă. Pentru românul arhaic, tot ce jigneşte măsura e păcat şi firea răzbună, în numele rânduielii divine, faptele omului.

Noica simte nevoia să comenteze şi el o variantă a acestei legende. El observă că Eva gândeşte sfatul diavolului chibzuit, raţional, şi consideră că e semnificativ că întâi femeia e raţională (doar Sephira *Hod* e pe partea stângă, feminină, a arborelui sophirotic). Dumnezeu pedepseşte calculul, chibzuinţa, lipsa de măsură. E atât de departe etica muncii (în sens protestant şi capitalist) şi agricultura intensivă ceauşistă de sufletul românesc, încât e de mirare că mai sunt atâţia care visează la o aplicare aici a metodelor străine (indiferent dacă ar veni de la Paris, Moscova sau New York).

De această problema s-a apropiat cu stăruinţă şi aplicaţie Constantin Rădulescu-Motru. El a scos în evidenţă calităţile şi defectele neamului nostru, aşa cum erau la acea vreme [3]. Constatările sale nu sunt flatante nici pe departe. Calităţile, câte sunt, apar nepotrivite cu spiritul modern:

- religiozitatea românului, dar care e dependentă de părerea celorlalţi: românul e religios cât îi vede pe ceilalţi aşa, nu ar fi ceva izvorât din adâncul inimii;
- curajul soldatului român, dar condiţionat de apartenenţa la grup: singur, altfel, românul ar fi blând şi supus;
- naţionalismul, dar mai mult de paradă, când românul îi vede şi pe ceilalţi că-s naţionalişti.

Aceste calităţi sunt doar la jumătate, după Motru.

Defectele sunt însă pregnante:

- gregarismul românului, adică spiritul de turmă, fără de care românul nu face nimic; părerea grupului este determinantă pentru individ ;
- neperseverenţa în lucrul început, mai ales în munca industrială; autorul recunoaşte că românul e capabil totuşi de perseverenţă în munca agrară, precum şi în meseriile tradiţionale ;
- nerespectarea legilor şi a contractelor, atât de cei care le fac (politicieni), cât şi de aceia pentru care se fac.

Toate aceste cercetări asupra psihologiei românului voiau să stabilească dacă sufletul românesc e în acord sau în dezacord cu sufletul burghez. Concluziile sunt însă triste şi simţi, dincolo de rândurile scrise, o durere că nu poate descoperi în sufletul românesc potrivirea cu spiritul occidental, modern. Împotriva acestui sentiment uşor de observat, autorul are sinceritatea de a arăta că majoritatea defectelor au apărut în sec.al XIX-lea, o dată cu înnoirea organizaţiei statului român. Aceasta a dus la politicianism, la slujba la stat, la parazitarea bugetului de stat, toate concurând cu profesiile tradiţionale cinstite. Şi concluzionează că românul este, prin natura sa ereditară, perseverent la lucru, răbdător, conservator, tradiţionalist, dar această natură ereditară a fost pervertită de o greşită viaţă instituţională, imitată după străini [4]. Astfel, poporul român era pus atunci ca şi acum în faţa unei mari dileme: sau suntem înrudiţi sufleteşte cu burghezia occidentală şi atunci trebuie să aplicăm principiile politice şi economice apusene, sau suntem străini sufleteşte de burghezii occidentali şi atunci nu ne rămâne decât ca, înainte de a copia legi şi instituţii burgheze, să începem prin a ne studia pe noi înşine, ca să vedem cine suntem şi ce putem [5]. De aici concluzia de a ne studia mai întâi firea şi destinul.

O dată ieşit din *rânduială* ca *ordine creştină a lumii*, românul îşi iese din *rost* – şi de aici toate bolile sociale, economice, politice, ale *formelor fără fond*.

Titu Maiorescu constata aceste lucruri încă din sec. al XIX-lea, arăta că popoarele sunt chemate a se consolida în cercuri etnografice, specificându-şi fiecare misiunea istorică după propria sa natură [6].

Îmi amintesc un *talk-show* la o televiziune, la care un ziarist, care făcuse gazetărie cu articole de prima pagină cu subiecte gen „Găina cu trei picioare” şi altele mai greu de reprodus, era revoltat văzând într-un reportaj că ţăranii români se declară mulţumiţi de recolta ce le asigura, lor şi vitelor, necesarul de hrană. Iar ziaristul acuza lipsa de spirit capitalist. Câtă ignorare a sufletului românesc la formatorii noştri de opinie!

4. O morală spirituală

Sunt atâţia formatori de opinie care consideră că toate relele noastre ca popor se trag din lipsa de moralitate, ori chiar din Ortodoxia noastră, care n-a făcut reforma morală prin care, chipurile, ar fi trecut occidentul. Nimic mai fals.

Cunosc puţine popoare la care aspiraţia către puritate să fi atins asemenea înălţimi. E o amintire a curăţeniei iniţiale a omului, anterioară căderii. În lumea asta omul se tăvăleşte în noroi fiindcă e sortit păcatului, dar şi iertării. Există nădejdea izbăvirii cu ajutorul bunătaţii lui Dumnezeu, a Sfinţilor şi a Moşilor de pe cealaltă lume. De pildă, femeia care a venit întinată la bărbatul ei aduce pagubă şi nenorocire în casă. Dar dacă spune adevărul, nu strică nimănui nimic [7]. Căci autenticitatea, asumarea păcatului şi mărturisirea îl răscumpără.

Dar o dată cu stricarea vieţii rurale, atât înainte, cât şi prin comunism, valorile spirituale ale românului se pierd. Greu este că el nici nu poate înţelege şi trăi etica în înţeles occidental sau sovietic. O dată rupt din spiritualitatea sa, trecut prin educaţia şcolară ateistă, bazele spiritualităţii distruse, românul nu înţelege o altă logică.

În mitologia creştină a poporului român tot ce se întâmplă rău în viaţa omului are ca pricină necurăţia sufletească. Omizile bunăoară vin atunci când Dumnezeu se mânie pe oameni pentru păcatele lor. Atunci mai bine e ca omul să fie purificat înaintea pomilor, pentru ca tot pământul să fie curăţit şi rodnic. Există parcă aici o amintire a „vârstei de aur”, despre care Hesiod spunea [8] că pe atunci oamenii mai aveau conştiinţa faptului că, dacă vor fi drepţi, pământul va fi rodnic şi clima blândă. E ecoul unei străvechi înţelepciuni, consonante cu creştinis-mul răsăritean.

Era în lumea românească a satelor o rânduială a milelor şi pomenilor care echilibra nedreptatea lipsei de hrană ori lucruri a unora mai sărmani. Milostenia era o ordine de viaţă în care se revărsa preaplinul sufletesc al pământului. Legea morală era obişnuinţă de viaţă şi nu normă rigidă, imperativ categoric. Ea se năştea din hieratismul sărbătorilor noastre, la care lua parte tot satul. Prin sărbatoare, viaţa de aici şi viaţa de dincolo se legau datorită milosteniei, punte între lumi. Erau vreo 20 de sărbători de moşi, dintre care m-au impresionat Moşii de curăstră. În Banat, laptele din primele zile după ce naşte vaca e dăruit morţilor, copiilor sărmani, care trebuie să stea roată în jurul străchinii cu lingurile în mână, iar stăpâna casei îi stropeşte cu puţină apă.

Dar milostenia nu era un gest mecanic şi fătarnic. Căci nu va fi primită în lumea de dincolo. Ea trebuie însoţită de bucurie, făcută din toată inima, căci sufletul curat şi milostiv

(continuare în pag. 12)

Viorel ROŞCA

---

[1] Ovidiu Papadima, *O viziune românească a lumii*, Ed. Saeculum, 1995, p. 60.

[2] *Ibidem*, pp. 73-78.

[3] Constantin Noica, *Pagini alese despre sufletul românesc*, Ed. Humanitas, 1992, pp. 78-79.

[4] Constantin Rădulescu-Motru, *Psihologia poporului român*, Ed. Paideia, 2001, pp. 33-48.

[5] *Ibidem*, p. 20.

[6] *Ibidem*, p. 32.

[7] Titu Maiorescu, *Critice*, vol. I, Ed. Minerva, 1915, p. 211.

[8] Hesiod , *Munci şi zile*, Ed. Minerva, B.P.T., 1987, p. 45.

DIVINA COMEDIE A LUI DANTE

ÎN NOUA VERSIUNE ROMÂNEASCĂ A LUI RĂZVAN CODRESCU

PURGATORIUL CÎNTUL XVIII

În cercul al patrulea din Purgatoriu, al leneşilor şi al nepăsătorilor (*accidiosi*), Vergiliu („aleasa umbră ce-ntre mantovani,/ dar mai cu seamă-n Pietola,-i vestită" – vv. 82-83) continuă să-i desluşească lui Dante, în termenii scolasticii medievale, natura iubirii şi raportul acesteia cu liberul arbitru. Sînt enumerate, paralel şi antitetic, pilde de zel sau de nepăsare din Biblie şi din Antichitatea clasică, iar din ceata nepăsătorilor Dante are prilejul să stea de vorbă cu Gherardo, abatele Mănăstirii San Zeno din Verona, personaj despre care nu prea s-au păstrat date istorice. Mult mai cunoscut este cel despre care acesta vorbeşte („unul ce-un picior în groapă-l are" – v. 21), Alberto della Scala, seniorul Veronei, mort în toamna lui 1301, ce-l rînduise abuziv abate pe fiul său nelegitim Giuseppe, un adevărat monstru.

Cuvîntul lui o dată isprăvit,
înaltul învăţat cătă spre mine,
să vadă-n ochii mei de-s mulţumit;
iar eu, setos din nou de-a şti mai bine,
tăceam, gîndind aşa în sinea mea:
„Prea-l bat la cap cu tot ce-n minte-mi vine".
Dar dînsul, ca un tată-al meu sadea,
ghicind sfiala voii mele mute,
ştiu din grai şi mie grai să-mi dea.
Şi-atunci zisei: „Măestre, mi se-ascute
vederea astfel în lumina ta,
încît mi-s limpezi cîte-mi faci ştiute.
Dar, drag părinte, încă te-aş ruga
şi de iubirea ce-i în cele bune.
dar şi-n contrariul lor, a mă-nvăţa".
„Îndreaptă-ţi luminoasa raţiune
spre mine", zise, „să-nţelegi de ce
greşeşte orbul care ghid se pune.
Cum sufletul menit iubirii e,
plăcerii i se dăruie îndată
ce-l prinde-n nadă dragul de orice.
Percepţiei voastre îi e dat să scoată
din cele-aievea o icoană care,
torcînd-o-n voi, de suflet vi-i legată;
şi de-are către-aceasta aplecare,
aceea e iubirea după fire,
ce prin plăcere iar în voi răsare.
Apoi, cum focul e făcut s-aspire
spre-nalt, pe unde-n elementul lui
îşi află spor deplin şi dăinuire,
la fel e şi cu-al vostru suflet, cui
îi dă imbold a dorului putere
şi făr' ce-i drag într-însul pace nu-i.
Vezi cît se-nşeală-acei ce-s de părere
cum că iubirea, orişicare-ar fi,
prin sinea ei spre laudă se cere,
căci poate bună pare-a se vădi
esenţa ei, dar nu-i orice pecete
pe cît de bună-i ceara ce-o primi".
„Cuvintele-ţi sorbite pe-ndelete",
zisei, „ce-i cu iubirea mi-arătară,
dar de-o-ndoială să mai scap mi-e sete;
de ni se dă iubirea din afară,
iar sufletul nu calcă în răspăr,
de-i drept sau strîmb, nu are merit dară".
Şi el: „Eu doar de-al minţii adevăr
îţi pot grăi; ce de credinţă ţine,
Beatrice ţi-o vădi de-a fir a păr.
Substanţa care-n forma-i contravine
materiei, dar e cu ea unită,
cuprinde o virtute-anume-n sine,
ce fără fapte nu-i deplin simţită,
ci numai prin efect ni se vădeşte,
cum ştim că-i vie planta înverzită.
De unde-anume-n minte încolţeşte
ştiinţa cea dintîi, nu-i om s-o ştie,
nici cum dintîi dorinţa-n simţuri creşte,
ci sînt în voi, cum este vrednicie
firească-n stup; deci n-au cum lăudate
sau ocărîte-n sinea lor să fie.
Iar spre-a păstra măsura primă-n toate,
e pusă-n voi a minţii cumpănire
de strajă-n pragul consimţirii date.
Acesta e temeiul cel din fire
a tot ce-aveţi ca merit, după cum
ce-i bun sau rău alege prin iubire.
Cei adînciţi pe-al cugetării drum
văzut-au înnăscuta libertate.
dînd lumii sensul ei moral de-acum.
Deci chiar zicînd c-ar fi fatalitate
orice iubire ce se-nclnge-n voi,
aveţi un frîu ce s-o strunească poate.
Beatrice acestei însuşiri de soi
liber arbitru-i spune; aminte ia,
de-o veni vorba, s-o pricepi apoi!".
Tîrziu, spre miezul nopţii, biruia,
lumina lunii-a stelelor sclipire,
ca un ceaun ce-n foc se-nvăpăia;
şi căi cereşti gonea-n răspăr să-nşire,
pe unde între sarzi şi corsicani
văd cei din Roma-a soarelui murgire.
Şi-aleasa umbră ce-ntre mantovani,
dar mai cu seamă-n Pietola,-i vestită,
cruţă de greu-mi umerii-i avani;
aşa că eu, cu mintea lămurită
de ale lui răspunsuri desluşite,
luptam de-acum cu-a somnului ispită.
Dar somnolenţa mea, pe nesimţite,
se risipi la văzul unei cete
de dinapoia noastră răsărite.
Şi cum Asop şi-Ismen pe îndelete
vedeau în noapte pe tebanii care
la Bacchus se-mbulzeau cu jalbe bete,
la fel vedeam venind, cu tropot mare,
şi eu pe cei mînaţi de bună vrere
şi de-a iubirii drepte-nflăcărare.
Gonind spre noi aşa de cu putere,
ne-ajunseră din urmă, iar în frunte
doi dintre ei strigau cu grea durere:
„Maria-n grabă se porni spre munte;
şi Cezar, vrînd Ilerda, se opri
în grabă şi Marsilia s-o-nfrunte".
Iar alţii: „Iute, iute! A risipi
din slabă rîvnă timpul nu e bine,
căci haru-i roada bunei vrednicii".
„O, umbre,-acum aşa de rîvnă pline,
răscumpărînd negrija care poate,
din zel puţin, v-a lenevit la bine,
acesta, care-i viu, şi-adevărate
sînt spusele-mi, să suie-n zori ar vrea;
pe unde, dar, mai lesne-i a răzbate?".
Aşa grăit-a călăuza mea;
iar unul dintre duhuri: „Ne urmează
şi vadul bun să-l afli vei putea.
Ne mînă-n mers aşa dorinţă trează
c-a sta nu-i chip; ne iartă dacă poate
mojici părem că goana nu-ncetează.
Eu la San Zeno, în Verona, abate
am fost sub bunul Barbarossa, care
dă şi-azi fiori la Milan în cetate.
Iar unul ce-un picior în groapă-l are
curînd va plînge-amarnic mînăstirea,
plătind cu chin puterea lui cea mare;
că-şi puse-un fiu cu trupul şi gîndirea
vocite rău, ba şi din flori născut,
în locul cui chiar merita cinstirea".
Nu ştiu de-a mai vorbit sau de-a tăcut,
căci rămăsesem hăt în urma sa;
ci-acestea le-auzii şi mi-au plăcut.
Iar cel ce-n toate de-ajutor mi-era:
„Spre-aceia doi întoarce-te şi cată
cum umblă-n vorbe lenea-a o muşca".
În urma-a toţi ziceau: „Pînă să-şi poată
vedea Iordanul zestrea lui, pierire
cei scoşi cîndva prin marea despicată.
Şi cei ce pîn' la capăt socotiră
că-n van cu fiul lui Anchise-ndură
şi-o viaţă fără glorie-şi clădiră".
Iar cînd de noi aşa departe fură
încît de-acum nu-i mai puteam zări,
gînd nou mă prinse, iar din el născură
tot fel de fel de alte gînduri vii;
şi-aşa, pierdut în propria-mi cugetare,
sub pleoape văzul meu se tăinui
şi prefăcui gîndirea în visare.

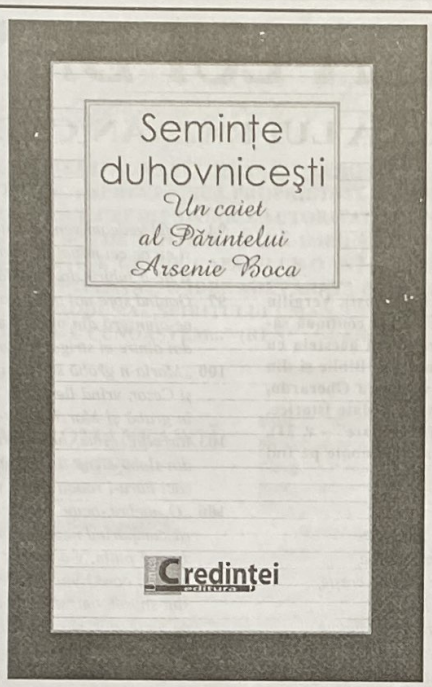

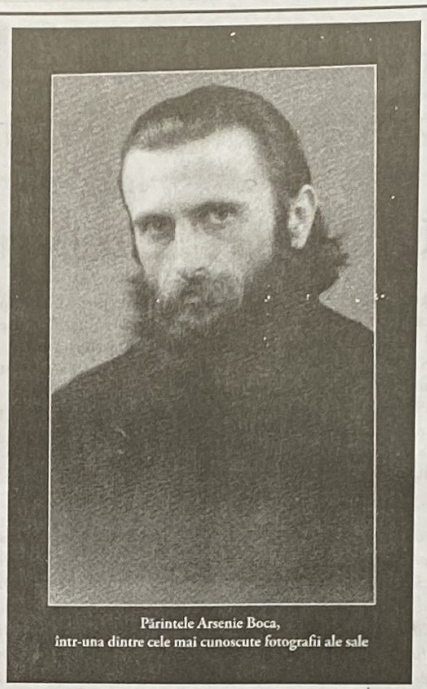

Părintele Arsenie Boca,
într-una dintre cele mai cunoscute fotografii ale sale

Caietul păstrat cu evlavie timp de şase decenii şi încredinţat spre publicare Editurii Revistei "Lumea Credinţei" de către Maica Celestina de la Prislop, portretizată pe scurt în cuvîntul înainte semnat de publicistul George Crasnean, cuprinde cuvinte ale părintelui Arsenie (Zian) Boca (1910-1989) dinspre sfîrşitul anilor '40 şi începutul anilor '50. Multe dintre ele se regăsesc, ca atare sau dezvoltate de autor în anii următori, şi în alte volume apărute relativ recent, mai ales în *Cărarea Împărăţiei* şi în *Cuvinte vii*. Cele mai multe sînt variante prime sau intermediare ale unor texte devenite exponenţiale pentru gîndirea şi trăirea duhovnicească a Părintelui Arsenie. Caietul ne poate ajuta, nu o dată, să vedem mai bine calea seminţei către rodul împlinit: de aceea şi poartă titlul editorial *Semințe duhovnicești*. Cei mai puţin dedaţi cu tomurile masive pot ajunge la esenţa învăţăturii şi experienţei arseniene şi pe această cale mai modestă şi mai accesibilă, pe care editorii s-au străduit s-o netezească profesional, diortosind cu atenţie textul şi complinindu-l discret cu utile paranteze editoriale.

Cît de vii şi de actuale rămîn meditaţiile şi sfaturile Părintelui Arsenie – primenitorul harismatic al vieţii monahale româneşti din secolul XX, numit de evlavia populară şi "sfîntul Ardealului" – va putea aprecia fiecare cititor în parte. Fie ca aceste „semințe" să fie aducătoare de rod înnoit în cît mai multe suflete, spre unitatea în Duh a Ortodoxiei româneşti şi spre dreapta cinstire a celui pe care îl aşteptăm cît mai curînd în sinaxarele noastre, alături de alţi vajnici mărturisitori ai dreptei credinţe din greu încercatul secol XX.

Cartea poate fi procurată – inclusiv pe cale poştală – prin Societatea de Difuzare "Supergraph" (str. Ion Minulescu 36, sector 3, Buc., cod 031216; tel.: 021/3206119, fax: 021/3191084), iar în Bucureşti mai ales de la Librăria Sophia (str. Bibescu Vodă 19, vizavi de Facultatea de Teologie) – cea mai dotată librărie teologică din ţară.

(R. C.)

SUFLETUL ROMÂNESC ÎNTRE RĂSĂRIT ŞI APUS

(urmare din pag. 10)

e haina omului pe cealaltă lume. O vacă dată cu inimă rea de pomană pe cea lume e slabă şi uscată. O poveste spune că un om bogat mănâncă 12 cuptoare de pâine şi 12 boi fripţi şi nu se satură, n-avea *saţ*. Şi Dumnezeu i-a spus să dea de pomană, şi a făcut bogatul un ceaun de mămăligă şi l-a împărţit la doi săraci. Pe fund i-au rămas câteva firimituri de mămăligă şi i-a venit poftă să le mănânce. Atunci s-a săturat pe dată. I-a dat Dumnezeu *saţ* [9]. Cât de departe de morala kantiană e românul tradiţiei rurale, şi cât de departe de orice etică laică!

E adevărat că întâlnim şi vicii, pe care folclorul creştin le arată ori le justifică uneori. Printre cele mai frecvente întâlnim beţia, hoţia şi nerespectarea legii [10].

Beţia nu era judecată prea aspru, fiind mai repede obiectul glumelor care se făceau la horă sau la răspântie. Ea s-a agravat însă o dată cu înrăutăţirea vieţii ţăranului şi cu introducerea băuturilor spirtoase de către negustorii străini.

Hoţia era şi mai puţin înfierată. Era un fel de meserie ca oricare alta. Iar dacă hoţul fură de la un om bogat şi hapsân, care are prea mult şi nu dă de pomană, actul hoţiei devine unul de dreptate, de echilibrare a vieţii. De aici şi cultul haiducilor, care erau văzuţi în primul rând ca justiţiari. Mai ales în vremea regimului turcesc, să-l furi pe turcul păgân şi invadator, inclusiv nedeclarându-ţi avutul real, era chiar justificat. Dar o dată cu statul modern şi legile sale aspre, ţăranul român are nostalgia vieţii patriarhale de atunci când nu existau atâtea obligaţii. Ca şi acum, când regretă vremea când fura de la C.A.P., căci era fără stăpân, proprietatea întregului popor, cică, aşadar bun de întregit nevoile. Dacă după 1990 se făcea o reformă agricolă reală, nostalgia ar fi fost mai ştearsă. Aşa, cu jumătăţi de măsură, reacţiile sunt fireşti.

Noica observa lipsa eticii din perspectiva populară [11]. Imposibilitatea unui sistem educativ sau politic care să fie numai eticist era de la sine înţeleasă într-o lume românească a armoniei şi spiritualităţii. Etica presupune o anume stare de ruptură, de împotrivire, de imperativ şi refuz. E ruptura dintre părţile adânc îngemănate ale sufletului luminat de duh. Ruptura dintre voinţă, intelect, înclinaţie, ce a urmat crizei creştinismului occidental, neîmpăcat cu el însuşi. Şi Noica atrage atenţia să nu vedem morală acolo unde nu e decât spiritualitate. De aici şi sfatul dat discipolului Andrei Pleşu să nu scrie o carte de etică, dar nu a fost ascultat decât pe jumătate.

Românul nu zice că cutare e imoral, ci că *n-are nimic sfânt*.

5. Despre toleranţă

La un colocviu de la Universitate, am fost sfătuit să tratez şi problema toleranţei la poporul român. Este bizar să predici toleranţa unui popor care a lăsat pe oricine (de orice neam sau credinţă) să locuiască în sânul său. Problema este doar dacă toleranţa are limite. Pentru român ideea de toleranţă nu răsună în sufletul său ca aceea de iubire creştină. Dumnezeu e iubitor de oameni, dar distruge Sodoma şi Gomora, pedepseşte pe Faraon ori chiar pe Israel când s-a îndepărtat de la calea cea dreaptă. Iisus alungă zarafii din Templu, Sf. Nicolae îl pălmuieşte în plin sinod ecumenic pe ereticul Arie, iar Ştefan cel Mare trage cu tunurile în bisericile armeneşti din Suceava, deoarece doreau instaurarea catolicismului în Moldova.

Desigur, în probleme individuale, personale, chiar religia creştină ne cere să fim toleranţi. Dar când ne sunt agresate valorile comunitare, o toleranţă bleagă e dovada netrebniciei unui neam. Mai ales când toate anomaliile îşi cer dreptul legal, ba chiar o discriminare pozitivă. Şi cine ne învaţă pe noi demagogia toleranţei? Popoarele occidentale, care în istoria lor, chiar recentă, n-au dat pic de dovadă de toleranţă. Spaniolii au distrus civilizaţiile găsite în America Centrală şi de Sud, englezii au exploatat nemilos şi şi-au impus a lor *Weltanshauung* oriunde au ajuns, acum nici 100 de ani S.U.A. au distrus populaţia pieilor roşii, care nu se adapta modului american de viaţă (*american way of life*). Când vin în numele toleranţei să dărâme statuile eroilor noştri, ar trebui să le vorbim de generalul Custer şi să le interzicem ridicarea de statui ale acestuia pe teritoriul S.U.A. şi aiurea!

Cum observa şi Răzvan Codrescu [12], azi toleranţa înseamnă paralizia *reacţiei sănătoase de conservare a oricăror valori tradiţionale şi expune indivizii şi naţiunile unei dislocaţii perverse (biologice, morale, spirituale), ameninţând să prefacă omenirea într-o decerebrată turmă de manevră*.

Se predică această toleranţă unui popor care foarte rar şi-a *ieşit din fire*, şi numai atunci când i-a ajuns cuţitul la os, când alţii i-au impus condiţii înrobitoare la el acasă. Cum e posibil să i se vorbească despre toleranţă unui popor care a inventat vorba *Câte bordeie, atâtea obiceie* tocmai din iubirea lui nediscursivă de diversitate şi libertate?

---

[9] O. Papadima, *op. cit.*, pp. 94-95.
[10] *Ibidem*, pp. 67-72.
[11] C. Noica, *op. cit.*, pp. 96-97.
[12] Răzvan Codrescu, *Spiritul dreptei*, Ed. Anastasia, 1997, p. 147.

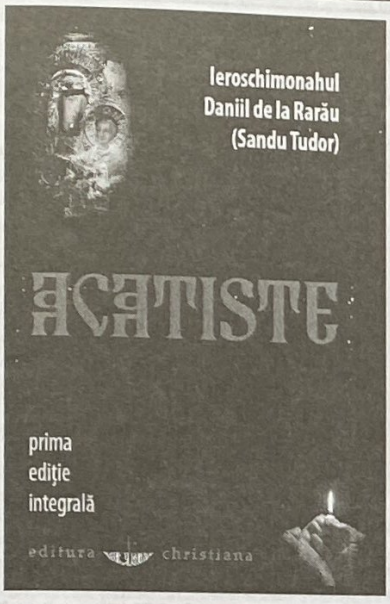

Ieroschimonahul Daniil Sandu Tudor, *Acatiste*, ed. îngr. de Alexandru Dimcea şi Gabriela Moldoveanu, Ed. Christiana, Bucureşti, 2009, 236 pagini.

Acatistele complete rămase de la ieroschimonahul Daniil de la Rarău (poetul Sandu Tudor), în număr de 5 (al Sfântului Dimitrie cel Nou, al Sfântului Calinic de la Cernica, al Sfântului Ioan Bogoslovul, al Rugului Aprins şi al Bunei Vestiri), văd pentru prima oară lumina tiparului toate în cadrul unui singur volum, într-o prezentare grafică de excepţie. Volumul cuprinde şi o bibliografie la zi a scrierilor de şi despre Sandu Tudor, dar şi despre mişcarea spirituală a Rugului Aprins de la Sf. Mânăstire Antim din Bucureşti, căruia poetul-martir (m. Aiud, 1962) i-a fost cel mai de seamă însufleţitor.

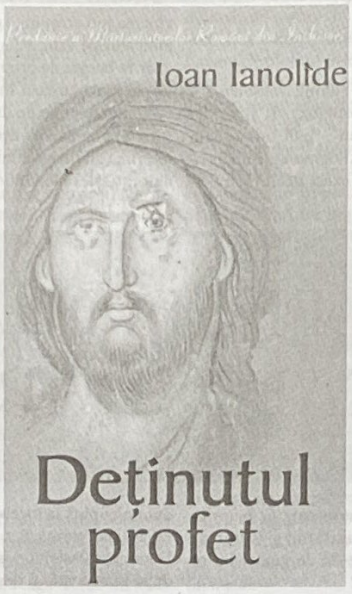

Ioan Ianolide, *Deţinutul profet*, ed. îngr. la Mânăstirea Diaconeşti, Ed. Bonifaciu, Bucureşti, 2009 („Predanie a Mărturisitorilor Români din Închisori"), 192 pagini.

După *Întoarcerea la Hristos* (Ed. Christiana, 2006), o nouă carte a mărturisitorului Ioan Ianolide (1919-1986), cel mai apropiat prieten al legendarului Valeriu Gafencu (1921-1952), „sfântul închisorilor", ne e oferită prin strădania obştii de la Diaconeşti. Cartea e structurată pe baza paginilor olografe ajunse în America, la părintele Gheorghe Calciu, prin intermediul doctoriţei Ana-Maria Marin (văduva cruciatului căzut la Majadahonda, în 1937), iar acum încredinţate de familia părintelui Calciu obştii de la Diaconeşti, cea care a deschis calea harismaticului destin postum al autorului.

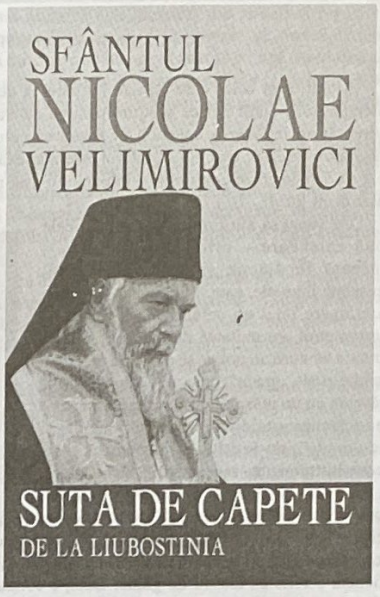

Sf. Nicolae Velimirovici, *Suta de capete de la Liubostinia*, trad. de Nicola Savici, Ed. Sophia, Bucureşti, 2009, 120 pagini.

În timpul celui de-al doilea război mondial, episcopul Nicolae Velimirovici (1880-1956) nu a căutat să se refugieze din ţară, ci a rămas să sufere alături de poporul său, a fost arestat şi i s a stabilit domiciliu forţat la Mânăstirea Liubostinia. Era începutul unui drum al crucii care avea să se sfârşească abia după 4 ani, în cumplitul lagăr de la Dachau, de unde episcopul sârb avea să fie eliberat, după grele încercări, de trupele americane. Din suferinţele şi reflecţiile sale din acea vreme s a născut şi această carte, care se adaugă acum numeroaselor traduceri româneşti din scrierile Sfântului apărute în anii din urmă.

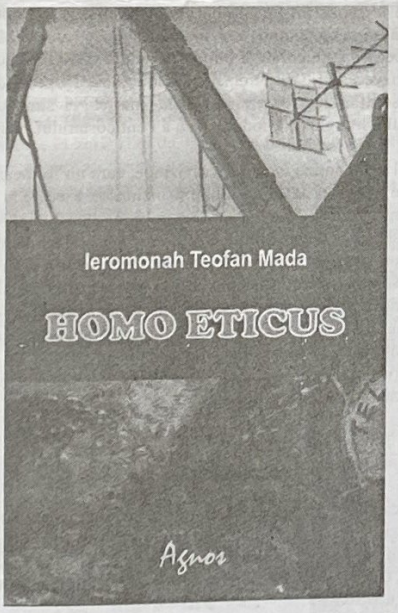

Ieromonah Teofan Mada, *Homo eticus*, Ed. Agnos, Sibiu, 2007, 266 pagini.

Ajunsă la cunoştinţa noastră cu o regretabilă întârziere, cartea ieromonahului Teofan Mada merită toată atenţia, pentru că pune în mod profund şi responsabil problema secularizării, stăpânită – mai mult sau mai puţin deghizat – de duhul luciferic. *Homo eticus* este omul care se pune pe sine în locul lui Dumnezeu şi încearcă să reconformeze lumea după capriciile minţii sale, înlocuind spiritualitatea credinţei cu legalismul abstract al unui eticism de tip pragmatic, prin care *civitas terrena* să prevaleze în raport cu *Civitas Dei*. O nouă carte de acelaşi autor, *Între Evanghelie şi compromis*, este în curs de apariţie la Editura Sophia.

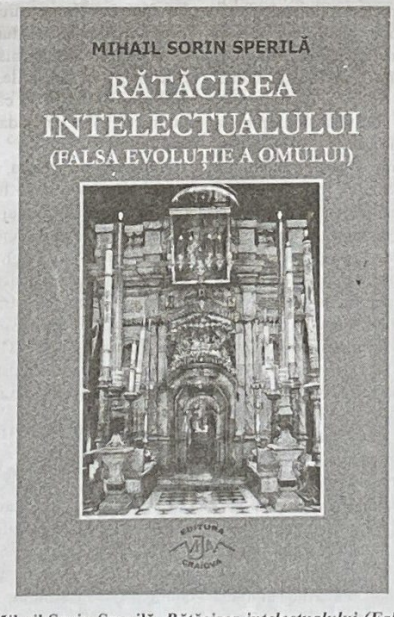

Mihail Sorin Sperilă, *Rătăcirea intelectualului (Falsa evoluţie a omului). Întrebări ale omului contemporan şi răspunsuri ale lui Dumnezeu prin gura Sfinţilor Părinţi*, Ed. MJM, Craiova, 2009, 214 pagini.

Titlul şi mai ales subtitlul sunt edificatoare pentru conţinutul cărţii. Autorul schiţează răspunsuri la 19 întrebări, folosind surse patristice şi neopatristice, dar fără a neglija nici bibliografia de ultimă oră, care ne aşază în miezul dezbaterilor contemporane. Ideea e că „marea greşeală a intelectualului" tinde să fie aceea de a-şi folosi mintea în scopuri dizolvante, în numele unui tot mai îndoielnic „progres" tehnico-ştiinţific, uitând de Dumnezeu şi de învăţătura Părinţilor, de dinamica mântuitoare a „Războiului Nevăzut".

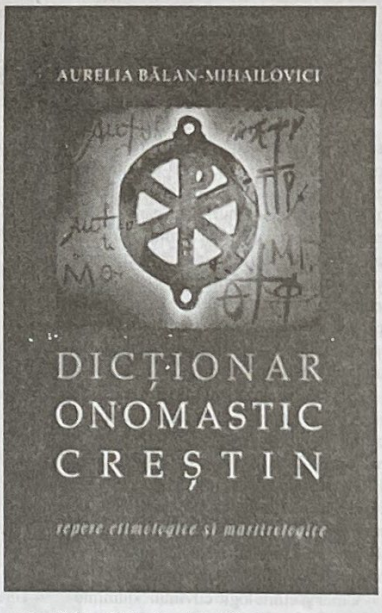

Aurelia Bălan-Mihailovici, *Dicţionar onomastic creştin. Repere etimologice şi martirologice*, ed. a II-a rev., Ed. Sophia, Bucureşti, 2009, 685 pagini.

Cel mai bun dicţionar românesc de onomastică creştină, îmbinând informaţiile lingvistice cu cele istorice şi hagiografice, a apărut de curând într-o a doua ediţie, revăzută şi adăugită, cu o prefaţă de prof. univ. dr. Domnica Tomescu (prima ediţie apăruse în 2003, la Ed. Minerva, cu un cuvânt înainte de Ana D. Munteanu). Autoarea (n. 1936), reputată profesionistă a domeniului lingvistic, dovedeşte o mare acrivie şi în istoria bisericească şi cultura creştină în general, ceea ce dă lucrării sale un caracter enciclopedic şi o autoritate ştiinţifică de necontestat.

CELE DOUĂ CALENDARE

Două timpuri deosebite

Majoritatea celor care își dau cu părerea despre așa-numita „problemă a calendarului" – atît cei ce sprijină păzirea calendarului ortodox, cît și cei ce îndreptățesc lepădarea acestuia în favoarea celui apusean – pun într-o oală măsurători diferite: unii zic că metrul este mai exact decît kilogramul, ceilalți se zbat să demonstreze contrariul – kilogramul este mult mai exact decît metrul și chiar decît litrul!

Ce vreau să afirm prin aceasta? Că cele două calendare – ortodox și apusean – măsoară fenomene și procese cu totul deosebite între ele, care, practic, nu vin deloc în atingere unul cu celălalt. Din faptul că termometrul are unitatea de măsură „grade", iar tăria băuturii alcoolice se măsoară în unități numite și ele „grade", precum și unghiurile se măsoară cu un măsurător numit raportor, care de asemenea este divizat în unități numite și ele „grade", nu rezultă nicidecum că toate aceste instrumente – termometrul, alcoolmetrul și raportorul – măsoară același obiect cu aceleași unități de măsură. Ce am putea crede despre cineva care ar pune un termometru într-un pahar cu vodcă și ar declara triumfător și sigur de „corectitudinea" și „exactitatea" măsurării sale: „Vodca are 22 de grade! Iar pe etichetă e scris că are 40 de grade! Deci, e contrafăcută!"?

Faptul că atît un calendar cît și celălalt folosesc, formal, aceleași unități de măsură (ore – zile – săptămîni – luni – ani) nu înseamnă că ele, ca și situația cu gradele, măsoară același obiect. Astfel, calendarul apusean măsoară ritmicitatea rotației Pămîntului în jurul axei sale raportată la rotația Pămîntului în jurul Soarelui. Adică, calendarul apusean măsoară *timpul astronomic*, care este folosit pentru organizarea activităților bancare – calcularea exactă a zilelor scadenței, a profitului îndatorat, a dobînzilor acumulate etc. Pe cînd calendarul ortodox măsoară *timpul liturgic*, dar unitățile lui de măsură sînt altele, deși, aparent, coincid cu cele ale calendarului apusean. Să vedem, totuși, care sînt deosebirile.

Unitățile de măsură ale timpului liturgic

Timpul liturgic se măsoară cu asemenea unități de măsură ca ziua (crugul zilei), săptămîna (crugul săptămînii), luna (crugul mineic/mineal) și anul (crugul anului).

Ziua liturgică se împarte în 4 slujbe ale ceasurilor (orelor) și în slujbele de Vecernie, Utrenie și Liturghie. La aceste slujbe, potrivit unor reguli precise – în funcție de crugurile celelalte –, se pot adăuga slujba Pavecerniței (mari sau mici) și cea a Miezonopticii. Ziua liturgică începe, spre deosebire de ziua astronomică, nu la ora 12 noaptea (ora 00), ci la apusul soarelui.

Ziua liturgică se împarte în 4 străji de noapte (de la apusul soarelui pînă la răsăritul lui) și în 4 străji de zi (de la răsăritul soarelui pînă la apusul lui). De aceea, lungimea străjilor se schimbă simțitor în funcție de anotimp – vara străjile de zi sînt mai lungi decît cele de noapte, iar iarna dimpotrivă. Străjile sînt corelate cu slujbele numite „ceasuri" – Ceasul Întîi, Ceasul al Treilea, Ceasul al Șaselea și Ceasul al Nouălea. La fel, în întreaga lume ortodoxă, orele de începere a Vecerniei și a Utreniei sînt diferite în funcție de anotimp. Cînd calendarul apusean a introdus, pentru comoditățile comerciale (tehnico-financiare), noțiunea de „oră de vară" și „oră de iarnă", Biserica Ortodoxă folosea demult – de la începuturile sale – potrivirea începerii slujbelor sale la anotimp, la ora concretă a apusului soarelui: indiferent de ora concretă a zilei, apusul soarelui arăta momentul începerii slujbelor din crugul zilei respective.

Și nu este deloc întîmplător că slujbele își încep măsurătoarea cu seara, iar nu cu ora 12 noaptea sau cu dimineața: seara simbolizează în Ortodoxie existența lumii de la facerea sa pînă la Întruparea Mîntuitorului, pe cînd Utrenia (slujba de dimineață) și Liturghia vestesc tocmai Întruparea, Răstignirea și Învierea Lui.

După cum ziua liturgică începe la apusul soarelui, tot așa săptămîna liturgică începe nu cu ziua de luni, cum sîntem obișnuiți cu munca noastră pentru pîinea cea de toate zilele (cea spre ființă), ci cu ziua de Duminică – Ziua Domnului Iisus Hristos, căci „nu numai cu pâine trăiește omul, ci [...] și cu tot Cuvântul ce iese din gura Domnului" (*Deuteronom* 8, 3)

Chiar și etimologic cuvîntul „duminică" provine în limba română din latinescul *dies domenica* – ziua domnească, adică ziua Domnului. În slavonă și în rusă ziua aceasta se numește *Voskresenie* – adică Învierea, ziua Învierii, deși în limbile slave (catolice sau greco-catolice) ea se numea *nedelea*.

Ca și orice zi liturgică, ziua de duminică începe în seara din ajun, care, potrivit calendarului apusean, se numește „sîmbătă seara", iar la noi, la ortodocși, se numește începutul zilei de duminică.

Săptămîna liturgică se împarte în 7 zile liturgice, fiecare avînd semnificația sa, ceea ce imprimă fiecărei zile un specific deosebit de slujire. Astfel, bunăoară, ziua liturgică de luni este consacrată puterilor cerești – îngerilor din toate cele nouă cete, acelor ființe cugetătoare care au fost zidite de Dumnezeu pînă la zidirea oamenilor. Ziua de miercuri comemorează îndurerat înțelegerea făcută de membrii Sinedriului întru pierzarea Mîntuitorului și faptul vînzării Lui de către Iuda Iscarioteanul pentru cei treizeci de arginți. Ziua de vineri este închinată cinstirii patimilor pe Cruce ale Mîntuitorului și morții Sale trupești. De aceea miercurea și vinerea toți creștinii, spre deosebire de necreștini, postesc, adică: 1) se abțin de la mîncatul pe săturate și gustos, ceea ce implică reducerea diversității alimentare doar la bucate de origine vegetală; 2) soții se înfrînează de la apropieri trupești și 3) se concentrează mai mult asupra rugăciunii și gîndurilor legate de aceste evenimente pline de durere.

Suprapunerea acestor două cruguri – a celui al zilei cu cel al săptămînii – imprimă slujbelor zilnice – Ceasurile, Vecernia, Utrenia și Liturghia – un specific datorat zilei săptămînale respective. Astfel, suprapunerea zilei de duminică (duminica face parte din crugul săptămînal) cu Vecernia, Utrenia sau cu Liturghia (care sînt slujbe din crugul zilei) transformă aceste slujbe în slujbe deosebite – în Vecernia Mare, Liturghia conține deosebite pericope evanghelice (fragmente din Evanghelie citite în timpul slujbelor), precum și fragmente speciale din epistolele apostolești.

Crugul anului se împarte în 3 perioade inegale (spre deosebire de calendarul apusean, care se împarte în 4 trimestre sau 2 semestre, toate avînd aceeași durată exprimată în luni, nu și în zile). Perioada întîi este numită a Triodului și începe cu trei duminici pînă la începutul Postului Paștelui și se încheie în sîmbăta Paștelui. Cea de-a doua perioadă a anului liturgic se numește a Penticostarului și începe cu Duminica Paștelui și se încheie cu Pogorîrea Duhului Sfînt (durează 50 de zile, după cum arată și denumirea sa în limba greacă). A treia perioadă a anului liturgic se numește a Octoihului, care începe a doua zi după Sărbătoarea Pogorîrii Duhului Sfînt și se încheie în sîmbăta dinainte de Duminica Vameșului (cu care începe Triodul).

Dat fiind că ziua Paștelui se schimbă de la un an la altul, la fel se schimbă și toate datele de începere și de încheiere a acestor 3 perioade din care este alcătuit anul liturgic. Mai mult chiar, dacă într-un an Paștele se sărbătorește mai tîrziu, iar în anul următor mai devreme, atunci perioada Octoihului este mai scurtă. Iar dacă Paștele cade într-un an mai devreme primăvara, iar anul următor el cade mai tîrziu, atunci perioada Octoihului este mai lungă. Astfel, pe cînd cele două perioade ale anului liturgic – Triodul și Penticostarul – au durate fixe, perioada Octoihului poate să dureze de la 26 de săptămîni la 34 de săptămîni.

Aceste împărțiri ale anului liturgic nu pot fi nicidecum exprimate, interpretate în limbaj de trimestre, semestre, anotimpuri sau „oră de vara"/"oră de iarnă".

La fel ca și în cazul celor două cruguri mai mici – al zilei și al săptămînii –, crugul anului se suprapune peste acelea, conferind fiecărei slujbe semnificații în plus față de cele pe care ele le capătă în funcție de perioada zilei (Ceasurile, Vecernia, Utrenia sau Liturghia) sau a săptămînii (luni, marți, ... sîmbătă, duminică). Astfel, fiecare slujbă bisericească este corelată cu: 1) perioada zilei liturgice respective (sau Ceasurile, sau Vecernia, sau Utrenia, sau Liturghia); 2) perioada săptămînii liturgice în care se află ziua respectivă (lunea, marțea, ... sîmbăta, duminica); 3) cu perioada anului liturgic (a Triodului, sau a Penticostarului, sau a Octoihului).

În afară de aceasta, anul mai conține încă o subdiviziune, care nu formează un ciclu: este vorba de lunile mineale, adică de lunile Mineiurilor. Fiecare zi a anului este atribuită unui Mineu lunar – Mineiul lui Decembrie, sau Mineiul lui August etc. Mineiurile conțin slujbe închinate Sfinților, precum și Maicii Domnului, Mîntuitorului, Arhanghelilor. Astfel, Mineiurile conțin sărbătorile cu dată neschimbătoare, adică acele sărbători care în fiecare an cad în aceeași zi a lunii: Nașterea Domnului se serbează în fiecare an pe data de 25 decembrie a calendarului ortodox (ceea ce corespunde zilei de 7 ianuarie a calendarului apusean), iar Schimbarea la Față a Mîntuitorului se sărbătorește în fiecare an pe data de 6 august (adică pe 19 august după calendarul apusean), Buna Vestirea se sărbătorește la 25 martie (7 aprilie după calendarul european) etc.

Sărbători speciale datorate suprapunerii crugului anual cu cel mineal

Ca și în cazul tuturor celorlalte cruguri, și ciclul mineal se suprapune peste crugurile anului, săptămînii, zilei, generînd sărbători speciale, care nu se întîmplă în fiecare an. De asemenea, suprapunerea ciclului mineal cu crugul anului conduce nu numai la sărbători speciale, dar și schimbă durata unui post – a postului Apostolic, numit și Postul Sfinților Petru și Pavel.

Bunăoară, atunci cînd sărbătoarea de dată neschimbătoare Buna Vestire coincide cu sărbătoarea (cu dată schimbătoare) Învierii Domnului (Paștele), se produce o sărbătoare specială numită *Kiriopasha* – Paștele Domnesc. La fel avem sărbătoare specială cînd Buna Vestire coincide cu Intrarea Domnului în Ierusalim. Aceste sărbători au un tipic special, cu tropare speciale prin care se slăvesc Dumnezeu și Maica Domnului. Sărbătoarea cu dată fixă „Cei 40 de Mucenici din Sevastia" cade mereu exclusiv în perioada postului Paștelui, ceea ce consemnează și cîntările acestei slujbe mineale.

Această rînduială a timpului liturgic a fost așezată la Soborul Întîi a toată lumea și adăugită la alte soboare. Această rînduială de slujire liturgică lui Dumnezeu nu a fost schimbată niciodată pînă la eliminarea din unele Biserici locale a calendarului ortodox și înlocuirea lui cu calendarul apusean (european). Dat fiind că eurocalendarul nu este conceput pentru măsurarea timpului liturgic, ci doar a

☛

acelui astronomic, în Bisericile locale care şi l-au însuşit în locul celui rînduit de Sfinţii Părinţi au început tot soiul de abateri.

Abaterile în slujbele bisericeşti prin înlocuirea calendarului liturgic cu cel astronomic (bancar)

Introducerea calendarului apusean, total nepotrivit pentru măsurarea crugurilor liturgice (căci el nici nu a fost prevăzut pentru aceasta, spre deosebire de calendarul ortodox), a deplasat cu 13 zile sărbătorile cu dată fixă faţă de aceleaşi sărbători din calendarul ortodox. Doar că în calendarul ortodox sărbătorile cu dată fixă sînt corelate cu sărbătorile cu dată schimbătoare (vezi exemplele ilustrative de mai sus), pe cînd în calendarul apusean o asemenea corelare nu există şi, în principiu, nu poate exista.

Astfel, o dată la fiecare 4-5 ani, în Bisericile care au eliminat calendarul liturgic şi au introdus calendarul comercial-astronomic nu are loc Postul Sfinţilor Apostoli, deoarece începutul acestui post este determinat de o sărbătoare cu dată schimbătoare – Paştele, iar sfîrşitul lui de o sărbătoare cu dată neschimbătoare – 30 iunie (12 iulie după calendarul apusean) – Ziua Sfinţilor Apostoli. Atunci cînd data începerii postului cade pe 30 iunie sau după această zi (conform calendarului apusean), postul nu mai poate avea loc, deoarece canoanele prescriu ieşirea din post începînd cu Sărbătoarea Apostolilor. Un şir întreg de sărbători ca *Kiriopasha*, Buna Vestire suprapusă cu Intrarea Domnului în Ierusalim şi altele niciodată nu pot fi sărbătorite de către creştinii din Bisericile care au trecut la calendarul european, şi nici nu se sărbătoresc.

Sărbătorirea celor 40 de Mucenici din Sevastia deseori nu se sărbătoreşte în Post (după cum prescriu canoanele bisericeşti şi conţinutul însuşi al comemorării, care aminteşte explicit de Post), ci în cîşlegi, spre deosebire de creştinii din Bisericile care păzesc calendarul aşezat de Sfinţii Părinţi. Întreaga slujbă mineală vorbeşte despre aceşti sfinţi cu referire la Postul Paştelui, iar creştinii din Bisericile eurocalendaristice se înfruptă şi se veselesc fără înfrînarea cuvenită, necinstind, astfel, mucenicia celor 40 de sfinţi.

Mai mult chiar, pînă la hotărîrea congresului panortodox din anul 1948, de la Moscova, Bisericile care s-au lepădat de calendarul liturgic în favoarea celui comercial-astronomic sărbătoreau chiar şi Paştele în zile deosebite de ceilalţi creştini, care continuau să păzească calendarul Sfinţilor Părinţi, deşi Soborul Întîi a toată lumea, din anul 325, a oprit sub certare de anatemă sărbătorirea răzleaţă de către creştini a Paştelui. Astfel, Biserica Constantinopolului din anul 1918, iar Biserica Română din anul 1925 şi pînă în anul 1948 au sărbătorit de cîteva ori Paştele separat de ceilalţi ortodocşi, căzînd singure, prin voia ierarhilor, clericilor şi creştinilor lor, sub anatema Sfinţilor Părinţi, a Bisericii Biruitoare din Ceruri, chiar dacă această anatemă nu s-a formulat în vreun document.

Toţi creştinii cunosc fenomenul Pogorîrii Luminii Sfinte în sîmbăta Paştelui în Biserica Mormîntului Domnului din Ierusalim. Această pogorîre se produce potrivit calendarului Sfinţilor Părinţi, adică ortodox. Bisericile locale care s-au lepădat de acest calendar au fost constrînse ca măcar această sărbătoare centrală a Creştinismului să o serbeze împreună cu ortodocşii care cinstesc hotărîrile Sfinţilor Părinţi, prin care hotărîri a grăit Însuşi Duhul Sfînt.

Mai puţini sînt cei care ştiu despre fenomenul înnourării Muntelui Taborului din Israel (Palestina) în ziua Schimbării la Faţă a Mîntuitorului, fenomen care se produce în zorii zilei de 19 august (calendar european), ceea ce coincide cu data de 6 august a calendarului ortodox.

De ce oare aceste fenomene nefăcute de mîna omului – Pogorîrea Luminii Sfinte la Mormîntul Domnului în sîmbăta Paştelui, Înnourarea Muntelui Taborului în ziua Schimbării la Faţă – se produc în potrivire cu calendarul liturgic, dar nu pe potriva calendarului astronomic-comercial? Şi aceasta se produce în FIECARE AN de cînd Biserica a început să sărbătorească aceste evenimente din lucrarea mîntuitoare a Domnului nostru Iisus Hristos. Oare nu e şi aceasta o dovadă că lui Dumnezeu Îi este bineplăcută slăvirea lucrării Sale tocmai în acele zile pe care El le-a rînduit prin slujitorii Săi credincioşi – Sfinţii Părinţi ai Bisericii –, iar nu în zilele pe care oamenii şi le-au ales după placul lor?

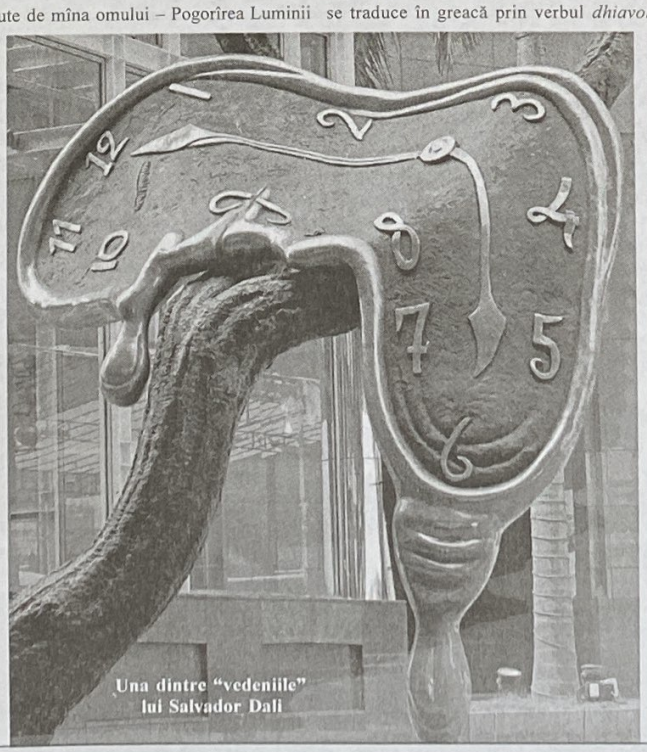

Una dintre "vedeniile" lui Salvador Dali

Două calendare – liturgic şi mamonic: două slujiri – lui Dumnezeu şi lui mamona

În scurta expunere de mai sus am încercat să arătăm că cele două calendare – cel liturgic şi cel astronomic – măsoară, de fapt, obiecte diferite şi au, în consecinţă, utilităţi diferite, deşi, folosesc, aparent, unităţi de măsură denumite „identic" – zile, săptămîni, luni, ani. De fapt, una e ziua liturgică şi alte e ziua astronomică: ziua liturgică este alcătuită din slujbe bisericeşti, pe cînd ziua astronomică este alcătuită din ore, minute şi secunde – de muncă, de odihnă, de somn etc. Săptămîna liturgică este alcătuită din cîntări şi rugăciuni corelate cu cinstirea unor evenimente din lucrarea lui Dumnezeu, pe cînd săptămîna lumească, profană este alcătuită din 5 zile de lucru şi 2 zile de odihnă. Anul liturgic este alcătuit din trei perioade – a Triodului, a Penticostarului şi a Octoihului –, iar anul astronomic profan este alcătuit din 4 trimestre (sau 2 semestre, sau 12 luni, sau 365/366 de zile).

Calendarul apusean măsoară curgerea vieţii lumeşti, a obligaţiilor financiar-bancare dintre oameni, pe cînd calendarul liturgic măsoară timpul liturgic ca timp care uneşte în împreună-slujire Biserica Biruitoare, formată din cei care se află deja în Ceruri, în Împărăţia lui Dumnezeu, cu Biserica Luptătoare, alcătuită din cei care încă luptă împotriva duhurilor văzduhului, a patimilor, întru cucerirea porţilor Raiului.

De aceea este absurdă polemica în jurul „problemei calendarului" de pe poziţiile „care calendar este mai corect, mai exact?". Pentru Biserică doar un singur calendar este corect – cel liturgic, cel bisericesc, iar pentru activitatea bancară, pentru orice activitate subordonată băncilor (fiscul, comerţul, economia, investiţiile, cursul valutar etc.) unicul calendar potrivit este cel european/apusean.

După cum este absurd să măsori distanţa în kilograme sau volumul în metri liniari, tot aşa este absurd să organizezi slujirea bisericească după calendarul european (numit cu emfază „stil nou", calendar „îndreptat"). Aşa-numitul „calendar îndreptat" pe care, chipurile, îl folosesc Bisericile locale care s-au lepădat de calendarul Sfinţilor Părinţi este „îndreptat" doar în raport cu calendarul apusean, fiind exact pe următoarele 40 de mii de ani, pe cînd calendarul catolic ar fi exact pentru următorii 4000 de ani. Dar nici unul dintre aceste două calendare – catolic sau „îndreptat" – nu măsoară timpul liturgic: cel „îndreptat" măsoară timpul astronomic, iar cel catolic, devenit pan-european, măsoară timpul economico-financiar.

Pentru un creştin este absurdă această distanţă de-a dreptul astronomică de ani (conform Tradiţiei, reîntemeierea omenirii prin familia lui Noe s-a produs cu mai puţin de 6000 de ani în urmă), deoarece fiecare creştin ştie că Omenirea se află acum în ultima perioadă a fiinţării sale fizice, numită de Dumnezeu „vremurile de pe urmă". Nimeni nu ştie cît va dura această perioadă – depinde de pocăinţa oamenilor, de întoarcerea lor la Dumnezeu, de revenirea lor la Biserica Lui, la viaţa întru Hristos: cu cît mai mulţi oameni apucă calea îngustă a Mîntuirii, a luptei cu patimile şi cu duhurile văzduhului, cu atît mai mult timp va acorda Dumnezeu acestor oameni ca ei să se mîntuiască, căci „Eu nu voiesc moartea păcătosului, zice Domnul Dumnezeu; întoarceţi-vă deci şi trăiţi!" (*Iezechiel* 18, 32). Tot din nedorinţa morţii păcătosului, Dumnezeu se îndură de creştinii acelor Biserici locale care s-au lepădat de timpul slujirii Lui în favoarea timpului slujirii mamonei (timpul bancar – timpul apusean/european) şi îi primeşte aşa cum sînt ei, cu calendarul lor neliturgic, doar în cazul în care aceştia nu caută să-şi îndreptăţească greşeala trecerii la calendarul mamonic, cum fac neo-iudeii (jidovii, în limbaj liturgic), care îşi îndreptăţesc astfel hotărîrea de a-L răstigni pe Mesia cel Adevărat şi Unic. La fel şi în cazul în care nu caută să-i smintească pe creştinii păzitori ai timpului liturgic prin chemarea acestora la repetarea gravei greşeli săvîrşite între anii 1918-1924 de Biserica din Constantinopol şi de Biserica Autocefală Română, iar în 1968 de Biserica Bulgariei.

Introducerea calendarului mamonei a dezbinat unitatea Bisericii lui Hristos în ceea ce priveşte slujirea de obşte, slujirea bisericească, slujirea liturgică, dezbinarea fiind lucrarea eminamente a diavolului, căci verbul românesc „a dezbina" se traduce în greacă prin verbul *dhiavollo*, iar numele de „diavol" înseamnă „dezbinătorul". „După roadele lor îi veţi cunoaşte. Au doară culeg oamenii struguri din spini sau smochine din mărăcini?" (*Matei* 7, 16). Nu poate calendarul mamonei (al slujirii banului) să fie mai „corect", mai „exact" decît calendarul Paştelui, al Învierii Domnului Hristos, al slujirii sărbătoreşti a lui Dumnezeu şi a Sfinţilor Săi.

„Să stăm bine, să stăm cu frică, să luăm aminte Sfînta Jertfă cu Pace a o aduce!". Iar omul nimic nu are al său, decît sufletul, ca să aducă drept jertfă lui Dumnezeu: „Ale Tale, dintru ale Tale, Ţie Ţi-aducem de toate şi pentru toate!". Iar sufletul I se poate aduce jertfă lui Dumnezeu doar prin pocăinţă: „Jertfa lui Dumnezeu este duhul umilit ..." (*Psalmul 50*, 18). Altceva omul nu are al său, dar şi sufletul său, această viaţă îi este dar de la Dumnezeu. Iar slujirea întru Domnul se poate face şi se face cu toţi laolaltă – cu cei deja în Ceruri şi cu cei care vor să ajungă acolo (cuvîntul grecesc *Lit-urghie* înseamnă „împreună-lucrare"), după timpul liturgic, al slujirii Bisericii Luptătoare împreună şi sub îndrumarea Bisericii Biruitoare a Sfinţilor Părinţi, care şi astăzi ne călăuzesc prin canoanele lor.

Benedict MOLDOVEANU

PAMFIL ȘEICARU

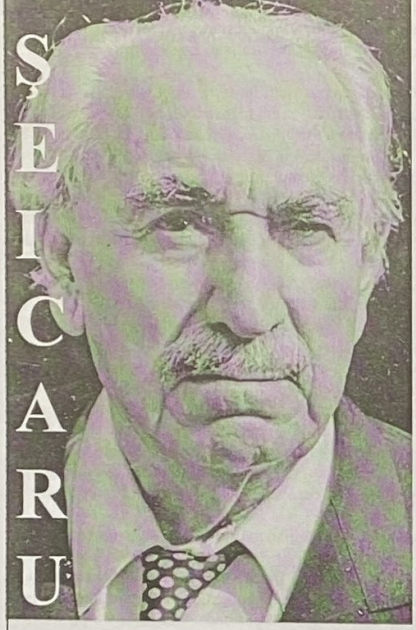

ÎN SFÂRȘIT, UN LOC DE ODIHNĂ: PALMA DE MALLORCA

(urmare din numărul trecut)

Susținea cu tărie ideile sale, idei care aveau un sâmbure de adevăr, dar se afla în străinătate, iar situația lui era grea. Își dorea mult să se impună, să aducă dovadă că adevărul era de partea lui, dar nu era în stare să o facă. În situația în care se găsea, ar fi fost normal să fie foarte atent la vorbă, să fie diplomat, dar n-a fost. Trăia zilnic cu sentimentul datoriei și gândea mereu la poporul lăsat în urmă. Nu se putea liniști. În suflet mai avea ceva care îl chinuia fără încetare: *lovitura de stat* și circumstanțele în care fusese făcută. Reflecta la fapta celor care o făcuseră și nu o putea înțelege. Spunea cu încăpățânare că ei aduseseră țara într-o situație gravă pentru poporul român, fapt care nu-i ieșea din cap. Un român cu scaun la cap n-ar fi fost în stare să o facă, ci numai un politician dezinteresat de starea poporului român și vândut intereselor străine. În plus, nu ierta fosta conducere a țării și o critica cu o încăpățânare diabolică. Singurele femei – Constanța și Viorela – care jucaseră un rol deosebit în viața lui încercaseră să-i deschidă ochii, dar fără rezultat: Constanța și Viorela au fost nevoite să înțeleagă durerea lui Șeicaru și legământul luat în exil. Era un jurământ veșnic valabil, care nu putea fi schimbat. Iată-l: *Totul se reduce la datoria sacră de a servi eliberarea țării mele, unită cu instaurarea ideii de justiție în sensul românesc; nu justiția răzbunătoare, care înseamnă să semeni ură, ci o justiție în care să predomine omenia...* Soarta nu i-a acordat împlinirea acestei dorințe.

Dar să ne reîntoarcem la vremea când se stabilise la Palma de Mallorca. Viorela și Marius trăiau la Geneva, în Elveția. Să locuiești în acest oraș era nu numai frumos, dar și plăcut. Din ce bani însă? Pe vremea când cei doi se aflau în Geneva, directorul ziarului *Curentul* încă nu dispăruse. Dorința sa de a asigura familiei o situație cât mai bună nu era un secret pentru redactorii de la *Curentul*, cum se știa și că le dădea ultimul ban de care

AȘA CUM A FOST

Un erou al întregirii naționale și cel mai mare jurnalist român al secolului XX (16)

aveau nevoie. Dar în momentul de față era departe de patrie, era un exilat ca mulți alții și nu mai era în stare să satisfacă dorințele și cererile lor. Renunțase la o viață comodă și plăcută, în împrejurările în care se afla, numai ca să le dea posibilitatea celor doi tineri să trăiască fără griji și greutăți. Locuința din Geneva fusese înzestrată cu mobilier scump, covoare persane al căror preț n-a fost derizoriu, precum și tot ce era de nevoie pentru un cuplu abia căsătorit. Căuta să-i vadă fericiți, chiar dacă el nu fusese de acord cu căsătoria Viorelei. Pe timpul când cei doi se căsătoriseră la Viena, Șeicaru n-avusese dificultăți. Trăia încă la București și era directorul ziarului *Curentul*. Situația s-a schimbat în luna august 1944, când fusese nevoit să plece într-un exil fără sfârșit. Acum, la Palma de Mallorca, sumele necesare pentru o viață fără griji nu existau. Banii pe care îi câștiga cu scrisul erau prea puțini și se uita ca vițelul la poarta nouă la ce avea în mână. Întorcea banul pe toate fețele, dându-și seama că ziua următoare nu putea să plătească bucata de pâine de care avea nevoie. Luxul avut în țară era acum o legendă fantastică și nu putea să creadă că aparținea unui trecut fără întoarcere. Își număra puținul pe care îl avea cu încordarea celui care nu înțelegea viața și era nevoit să trăiască modest. Adevărul i se perinda prin fața ochilor în toată goliciunea lui, înțelegea că n-avea banii necesari pentru ziua de mâine și era obligat să strângă cureaua cât mai mult posibil.

Viorela își închipuia însă că tatăl ei mai era directorul cotidianului *Curentul* și n-avea interes pentru situația penibilă în care se aflau părinții ei. Aștepta fără răbdare să-i vină la Geneva banii pentru o viață fără griji, iar despre Marius... ce să mai vorbesc? În aceste condiții, se pare că prin corespondență nu exista nici un fel de legătură între fiică și părinți, în afară de convorbirile telefonice. Așteptau numai să le sosească banii, pe care îi aruncau pe fereastră. Când se cheltuiau, telefonau imediat și li se trimiteau alții. Plimbările Geneva-Paris-Geneva se țineau lanț și trebuiau plătite, cu atât mai mult cu cât Ioana, până la vârsta de 3ani, trăia la Cannes, împreună cu o guvernantă. Guvernanta (dintr-o familie de elvețieni, dar cu mamă română) trebuia plătită. Pamfil Șeicaru plătea și nu-și făcea gânduri pentru ziua de mâine. Le trimitea banii imediat cum suna telefonul și, în felul acesta, puținul ce le mai stătea la dispoziție fu repede terminat. Ca tată, nu voia să-și vadă fata suferind. Or, Madame Cișmigiu era interesată numai materialmente, era obișnuită să profite, să aibă bani și să ducă o viață ca în paradis. Cred că este mai bine să redau ceva din scrisoarea adresată Viorelei de către tatăl ei la 25 aprilie 1945: *Dar nu e vremea de reproșuri, și la ce ar folosi? Cel mult scrisorii inconștiente în care te grăbești să ne ofensezi pentru crima de a nu vă fi pus la dispoziție cei 100.000 franci elvețieni. Se pare că acesta este tariful afectivității unui copil așa de sensibil ca tine... În definitiv, Viorela, când nu te simți în stare să scrii clar, fără ascunzișuri, când nu te regăsești curată sufletește cum erai, nu ne mai scrie. Ne amărăști, scrisorile tale o irită pe mama. Nu ai observat că nu-ți mai scrie? Ce se petrece cu tine? Ce vrea în definitiv Marius?... De ce nu alegeți, și Marius, și tu, calea sincerității? Este încă timp. Mai târziu explicațiile vor fi penibile. Nu le vreau. Mă știți că sunt omul sincerității imediate, de aceea, ceea ce spun este purul adevăr. Explicațiile la București vor fi penibile...* Era pe timpul când Șeicaru mai credea într-o reîntoarcere a sa în patrie.

Și, dintr-odată, are loc o schimbare de decor. Viorela și Marius părăsesc Geneva și se stabilesc în Franța, la Paris. Ca întotdeauna, Șeicaru, ca tată, avea intenția să le asigure o viață armonioasă și plină de fericire. Nu uita că Viorela era propriul său copil și își imagina că dreptul ei la o viață fără greutăți era lege pentru el. Ca ei să se stabilească la Paris, le pune la dispoziție 200.000 franci elvețieni, o sumă destul de mare. Pe timpurile acelea era chiar o sumă extraordinară, și erau ultimii bani, în afară de o rezervă oarecum minimă pentru el. Vremea nu stătea pe loc, banii fuseseră cheltuiți pe nimicuri, se duseseră pe apa sâmbetei. Șeicaru visa o reîntoarcere la București și nu bănuia ce neplăceri va avea într-un viitor apropiat. Era convins că exilul va rămâne o experiență neplăcută și spera cu pasiune că mâine va fi iar la el acasă. O preocupare care mă face să cred că este momentul să lămurim greutățile lui Șeicaru. Tot la 17 dctombrie 1980, împreună cu rândurile adresate Viorelei, îmi dăduse și copia scrisorii trimise lui Marius pe data de 29 mai 1946: *În decembrie* [1945], *scrisorile primite de la Viorela evidențiau o mare dezordine sufletească. De nerecunoscut: lipsă de respect, învinuiri că nu i-am trimis suma de 100.000 de franci elvețieni... Cine intervenise provocând schimbarea bruscă de ton, agresivitatea față de părinți? Cine exercita influența? Cine o înverșuna împotriva noastră până să o determine să ne zvârle suprema insultă:* dacă nu acceptăm... în loc să vină să ne vadă, ne va trimite costul drumului, *uitând că această mie de franci a fost smulsă din nevoile noastre și acum trimisă nouă?... Păstrăm aceste scrisori și când Ioana va avea 20 ani i le vom preda, frumos legate, într-o casetă de aur. Retetă de respectuoasă iubire față de părinți... Marius, trebuie să-ți spun că au fost momente când și Tanți, și eu am fi preferat să fi rămas în infernul din Germania, dar să fi păstrat iluzia despre voi... În ceea ce privește abandonarea studiului, te rog să nu faci melodrama "necazuri, grija zilei de mâine". Până în octombrie 1945 ai vândut lucrurile trimise. Ce ai vândut? Cât ai obținut? Nu știu... Marius,* o baie de sinceritate *purifică, abilitățile avocățești agravează...*

Se găseau acum la Paris și Marius căuta o posibilitate să câștige bani. Din cauza condițiilor în care se aflau, era nevoit să lucreze ca refugiat, cu atât mai mult cu cât Șeicaru nu era în stare să le mai pună la dispoziție sumele cerute. Nevoia îl obliga și familia trebuia întreținută. Ioana se afla mai departe la Cannes, cu guvernanta plătită până atunci din banii trimiși de Pamfil Șeicaru. Numai că tentativele făcute de el în Franța n-aveau succes, lucru ușor de înțeles. Posibilitățile de muncă de după război nu prea erau numeroase și satisfăcătoare în Franța, iar ca refugiat era nevoit să se mulțumească mai degrabă cu munca de jos, lucru degradant pentru el. Dacă n-avea tărie să treacă peste cadavre, sau n-avea bani, nu putea realiza nimic. Amândoi vorbeau perfect limba franceză, dar erau străini. Cu toată osteneala pe care și-o dădea să ajungă acolo unde spera, banii deveniseră rari. Marius află printre parizienii pe care îi cunoștea că pentru un străin mijloacele de lucru sunt mai bune în Maroc. Cei doi soți nu stau mult pe gânduri și părăsesc Parisul pentru Casablanca. Acolo înființează o rafinărie pentru ulei de măsline și, ca să dovedească valoarea produsului, Marius făcea o propagandă temeinică, etalând mostre de ulei în fața clientelei. Îl aduce la Casablanca și pe Dan, fratele lui fugit din România, să nu fie singur cu rafinăria de ulei în Maroc. Tot acolo îl mai aduce și pe Florin, un alt frate, care, fiind doctor, se angajase la un spital din Casablanca. *(Va urma)*

René Al. DE FLERS
(München)

www.punctecardinale.ro
e-mail: ligia.banea@yahoo.com
PUNCTE CARDINALE S. R. L.
cont: B. R. D. Sibiu RO48BRDE330SV02146903300
ISSN: 1223-3145

Gabriel CONSTANTINESCU (director), Răzvan CODRESCU (redactor șef),
Demostene ANDRONESCU (redactor șef-adjunct),
Ligia BANEA (secretar de redacție), Marcel PETRIȘOR (redactor)
Adresa Redacției: 550399 SIBIU – Calea Dumbrăvii 109, tel./fax 0269/422536

Tehnoredactare computerizată
PUNCTE CARDINALE

Tipar: NOBLESSE S.R.L